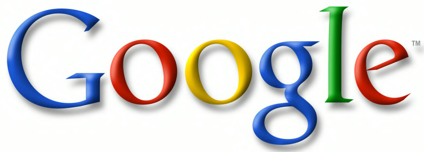

ՀԱՒԱՔԱԾՈՅ ՀԱՏԸՆՏԻՐ ՔԵՐԹՈՒԱԾՈՑ ԳԱՂՂԻԱԿԱՆ ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՀԱՆԴԵՐՁ ԻՐԵՆՑ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԵԱՄԲ

ԵՒ

ԱՐՏԱՍԱՆԱԿԱՆ ԿԱՆՈՆՆԵՐՈՎՆ

Ի ՊԷՏՍ ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԱՑ

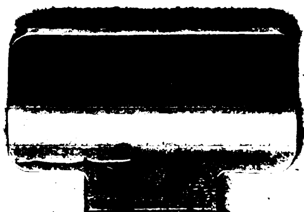
ԱՇԽԱՏԱՍԻՐԵԱՑ
ՄԻՀՐԱՆ Գ. ՄՕՃԵԱՆ

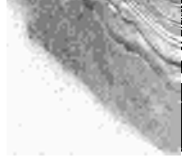
معارف نظارت جليله سنك ٢١٣ نومرولى رخصتنامه سيله طبع اولنمشدر

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Յ. ՊԱՂՏԱՏԵԱՆ
18[illegible]

THE UNIVERSITY OF MICHIGAN
LIBRARIES
THE UNIVERSITY OF MICHIGAN
1817

Mozean, Mihran

ՀԱՒԱՔԱԾՈՅ
ՀԱՏԸՆՏԻՐ ՔԵՐԹՈՒԱԾՈՑ
ԳԱՂՂԻԱԿԱՆ ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Hawatsoy hatentir.

ՀԱՆԴԵՐՁ ԻՐԵՆՑ ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԵԱՄԲ

ԵՒ

ԱՐՏԱՍԱՆԱԿԱՆ ԿԱՆՈՆՆԵՐՈՎՆ

Ի ՊԷՏՍ ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԱՑ

ԱՇԽԱՏԱՍԻՐԵԱՑ

ՄԻՀՐԱՆ Գ. ՄՕԶԵԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ե. ԳԱՎԱՖԵԱՆ

1880

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

ՎԱՂԱՄԵՌԻԿ ՀՕՐ ԻՄՈՅ

ՏՕԳԹ. ԳՐԻԳՈՐ ՄՕՋԵԱՆԻ

ՎԿԱՅԵԱԼ Ի ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ

ՓԱՐԻԶՈՒ

ՀԱՅՐԱՍԷՐ ՈՐԴԻՆ
ՄԻՀՐԱՆ Գ. ՄՕՋԵԱՆ

Կ. Պոլիս
1888, Օգոստ. 26

ՅԱՌԱՋԱԲԱՆ

Լեզու մը լաւ ուսանելու էական պայմաններէն մին եւս այդ լեզուին արտասանութիւնն է: Լեզու մը բարւոք հնչելն կիսով իմն ուսուցման դժուարութեանց յաղթել կը նշանակէ: Մինչեւ այսօր մեր վարժարանաց մէջ ո՛րքան փոյթ կը տարուի գաղղիերէն լեզուին ուսուցման համար. այս անուրանալի է. բայց ես ինքս փորձով տեսած եմ որ նոյն տիեզերական լեզուին ուսման համար ի լոյս ընծայուած բազմատեսակ քերականութեանց եւ թարգմանութեանց ծառայող դասագրոց քով կը պակսի միակ գործ մը որ հարթէ գէթ մասամբ նոյն լեզուին արտասանութեան դժուարութիւններն եւ տղայն իր դպրոցական ամէն շրջանին մէջ թարգմանութեան եւ քերականական դասուց հետ ուսանի նաեւ պայծառ արտասանել գաղղիերէն լեզուն: Սոյն նպատակին համար ահա ձեռնարկեցինք այս կարեւոր աշխատութեան որ յուսալի եմ թէ՝ պիտի կարենայ իւրովսանն գէթ փոքր ծառայութիւն մը մատուցանել մեր Հայ մանկտւոյն:

Մեր սոյն գործ շինուած է 1887 ի գաղղիական ուսուցման բրօկրամին համեմատ. կը պարունակէ հատընտիր ոտանաւորներ, արդիւնք մեծ մատենագրաց գրչին եւ գրուած յատուկ տղայոց համար: Իւրաքանչիւր հատուածին ներքեւ դրուած են ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆ մը, յորում

տրուած է հատուածին վրայ կարեւորագոյն տեղեկութիւններ . ԲԱՌԱՑՈՒՑԱԿ մը յորում կը տեսնուին ինչ ինչ դժուարին բառերու նշանակութիւններ զորս կ'արժէ գիտնալ հատուածն արտասանելէ յառաջ . ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ մը որ կը պարունակէ հատուածն ճշդօրէն արտասանելու գաղտնիքներն : Ահա մեր գործին գլխաւոր մասերն . աստ պարզելով իր նպատակն եւ իր դերն, կը մնայ մեզ զայն յանձնել Հայ մանկտւոյն յուսալով որ Մեծ. Ուսուցիչք զոհ պիտի լինին սոյն դասագրէն որ պիտի լինի նաեւ մեր աշխատութեան միակ պտուղն եւ թերեւս քաջալեր այլ օգտաշատ գործոց հրատարակման :

Միջագիւղ

Մ. ՄՕՋԵԱՆ

ՀԱՒԱՔԱԾՈՅ

ՅԱՏԸՆՏԻՐ ՔԵՐԹՈՒԱԾՈՑ

ԳԱՂՂԻԱԿԱՆ ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

I.

LA MAMAN.

Qui nous aime dès la naissance ?
Qui donne à notre frêle enfance
Son doux, son premier aliment ?
C'est la maman.

Bien avant nous qui donc s'éveille ?
Bien après nous quel ange veille,
Penché sur notre front dormant ?
C'est la maman.

Aussi, qui devons-nous sans cesse
Bénir pendant notre jeunesse,
Chérir jusqu'au dernier moment ?
C'est la maman.

Mme A. TASTU

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն · —Հեղինակն կը թուէ, հարցական ձեւոյն ներքեւ և միեւնոյն պատասխանաւ մօր մը խնամքներն ։ կ'եզրակացնէ ապացուցանելով թէ որդին պարտի անհունս սիրել իւր մայրն 'ի փոխա-

րէն այն խնամոց որոցմով մայրն կը շրջապատէ իւր զաւակներն ։ Ա՛հ , մայրենի սէրն , իրաւամբ գոչած է Մեծն Հիւկօ ։

Բառ. — Frêle , ինչ որ տկար է · պնդակազմին հակառակն — Son doux, son premier aliment, այսինքն՝ այն կաթը զոր մայրն իւր զաւակաց կուտայ — Jusqu'au dernier moment, մինչեւ վերջին շունչը , մինչեւ մեռած վայրկեանն ։

2.

L'AGNEAU BÊLANT.

Quand, dans les prés fleuris,
Au milieu des brebis,
Un petit agneau bêle,
Savez-vous, bien, enfant,
Ce qu'il cherche en courant,
Ce que sa voix appelle ?
Qui repond à ce cri,
Enfant, savez-vous qui ?
C'est une tendre mère,
Que partout sur la terre
Ont les agneaux bêlants.
Et les petits enfants.

J. VIRTH.

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն. — *Սոյն փոքր և սիրուն բանաստեղծութիւնը խիստ լաւ կը յայտնէ այն գորովն զոր տղայք ունին իրենց մարց նկատմամբ, և ոչ միայն մանկունք, այլ կենդանեաց ձագերն իսկ։ Եւ այս բնական է։ Ո՞ւր պիտի կրնան գտնել այն պէս պէս խնամքներն որոց պէտք ունին։ Մայրն միայն ունի իւր զաւակաց անհրաժեշտ եղող գորովանաց անսպառ գանձն։*

Բառ. — L'agneau bêlant, *մայող գառնուկ. ոչխարաց աղաղակն « մայել » կը կոչուի.* — Agneau, *գառնուկ, ոչխարին ձագը. տղայոց սիրուն կենդանի մը. այնքան քաղցր և հանդարտ բնաւորութիւն մ՚ունի որ կըսեն « գառնուկի նման հեզ »* — Savez-vous? *գիտէ՞ք. հարցական է.* — Enfant, *տղա՛յ. կոչական է.* — Une tendre mère. *գորովասիրտ մայր մը։*

3.

LE CORBEAU ET LE RENARD.

Maître Corbeau, sur un arbre perché,
Tenait en son bec un fromage;
Maître Renard, par l'odeur alléché,
Lui tint à peu près ce langage:
« Hé, bonjour, monsieur du Corbeau!
Que vous êtes joli! que vous me semblez beau!
Sans mentir, si votre ramage
Se rapporte à votre plumage,

Vous êtes le phénix des hôtes de ces bois.»
A ces mots, le Corbeau ne se sent pas de joie,
Et, pour montrer sa belle voix,
Il ouvre un large bec, laisse tomber sa proie.
Le renard s'en saisit, et dit: «Mon bon monsieur,
Apprenez que tout flatteur
Vit aux dépens de celui qui l'écoute:
Cette leçon vaut bien un fromage, sans doute»
Le Corbeau, honteux et confus,
Jura, mais un peu tard, qu'on ne l'y prendrait plus.

LA FONTAINE

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն · — *Պէտք է երկնչիլ կեղծաւորները, որովհետեւ նոքա կը խաբեն զքեզ առանց դու գիտցած լինելու ։ Աղուէսն արդարեւ շատ լաւ գիտէ թէ ագռաւին փետուրն տգեղ և ճիչն սոսկալի է · ուրեմն ամօթապարտ ստախօս մ'է ։ Բայց այնքան լաւ կատարած է իւր ստախօսութիւնն, որ հպարտ ագռաւն հաւատացած է և այն ատեն միայն զգացած է խաբէութիւնն, երբ աղուէսն զինք լաւ մը ծաղրած է ։ Այս առակն գեղեցիկ է · Լաֆօնթէն կրցած է խիստ հաճոյալի եղանակաւ մը նկարագրել ստախօսն և խաբեբայն ։*

Բառ · — Alléché, *հրապուրեալ շատակերութենէ, կերակրոց հոտերէն* · — Ramage, *գեղգեղանք, թռչնոց երգն* · — Phénix, *«փիւնիկ» հսկայամարմին թռչուն մը որոյ վրայ այլ և այլ նախապաշարումներ դրած են նախնիք* ։ Aux dépens de · · · *ի վնաս* · · · ։

Արտասանութիւն. — Des, mes, tes, ses, ces. կը հնչուին les ի նման։ Ըսէք բերաննիդ լաւ մը բանալով. Vous êtes le phénix dês hôtes de cês bois. և ոչ թէ՝ dés hotes de ces bois.

4.

LE LABOUREUR ET SES ENFANTS.

Travaillez, prenez de la peine,
C'est le fonds qui manque le moins.
Un riche laboureur, sentant sa mort prochaine,
Fit venir ses enfants, leur parla sans témoins.
« Gardez-vous, leur dit-il, de vendre l'héritage,
Que nous ont laissé nos parents:
Un trésor est caché dedans.
Je ne sais pas l'endroit; mais un peu de courage
Vous le fera trouver; vous en viendrez à bout.
Remuez votre champs dès qu'on aura fait l'août;
Creusez, fouillez, bêchez, ne laissez nulle place
Où la main ne passe et repasse.»
Le père mort, les fils vous retournent le champ,
Deçà, delà, partout; si bien qu'au bout de l'an
Il en rapporta davantage,
D'argent, point de caché! mais le père fut sage
De leur montrer avant sa mort,
Que le travail est un trésor.

LA FONTAINE

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն առակին · — *Այս առակն , Լաֆոնթէնի ամենէն գեղեցիկ գործերէն մին , կը ցուցնէ մեզ թէ աշխատութիւնը դրամագլուխ մ'է , հարըստութիւն մը որ ամէն պարագայի մէջ օգտակար կրնայ ըլլալ մարդոց , թէ աշխատութիւնն , 'ի մի բան , ճշմարիտ գանձ մ'է ։*

Դիտողութեան արժանի է հօրը նրբամտութիւնն որ իւր զաւակներն դաշտին մէջ աշխատցընելու համար , ստակին ուր պահուած լինելն անգիտանալ կը ձեւացնէ ։ Ինք գիտէ թէ՝ ստակն գոյութիւն չունի , բայց վստահ է որ տղայք պիտի գտնեն զայն առատ հունձքի մը մէջ , երբ դաշտն լաւ մշակուի ։

Բացատրութիւն բառից · — Sans témoins, *այսինքն՝ գաղտնի , իբրեւ թէ ընելիք կարեւոր բան մը եղած ըլլայ* · — L'août, *այսինքն՝ օգոստոս ամսոյն քաղն , հունձքը* · — D'argent, point de caché, *այսինքն՝ բնաւ պահուած ստակ չըկար ։*

Արտասանութիւն · — *Երբ առաջին բարոյականը պիտի արտասանէք , պարտաւոր էք հանդարտ և ծանր ձայնիւ մ'ընել · օրինակի համար ·* Mais le père fut sage (*ծանր ձայն*) de leur montrer avant sa mort (*աւելի ծանր ձայն*) que le travail est un trésor.

5.

LE NID DE FAUVETTE.

Je le tiens, ce nid de fauvette:
Ils sont deux, trois, quatre petits?
Depuis si longtemps je vous guette!
Pauvres oiseaux, vous voilà pris!

Criez, sifflez, petits rebelles,
Débattez-vous: Oh! c'est en vain,
Vous n'avez pas encor vos ailes,
Comment vous sauver de ma main?

Mais quoi! n'entends-je par leur mère,
Qui pousse des cris douloureux?
Oui, je le vois, oui, c'est leur père
Qui vient voltiger autour d'eux.

Et c'est moi qui cause leur peine,
Moi qui, l'été, dans ces vallons,
Venais m'endormir sous un chêne,
Au bruit de leurs douces chansons!

Hélas! si du sein de ma mère
Un méchant venait me ravir,
Je le sens bien, dans sa misère
Elle n'aurait plus qu'à mourir.

Et je serais assez barbare
Pour vous arracher vos enfants!
Non, non, que rien ne vous sépare,
Non, les voici! Je vous les rends.

Apprenez-leur dans le bocage
A voltiger auprès de vous:

Qu'ils écoutent votre ramage,
Pour former des sons aussi doux !

Et mois, dans la saison prochaine,
Je reviendrai dans les vallons,
Dormir quelque fois sous un chêne
Au bruit de leurs jeunes chansons.

BERQUIN.

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն․ — Մանուկ մը կը գտնէ չիկահաւներու բոյն մը, երջանիկ կ'զգայ ինքզինքն երբ ձագերն իւր ձեռաց մէջ բռնած կը տեսնէ և կը ծաղրէ այն ճգերն զորս տարաբաղդ թռչնիկներն կ'ընեն վերստանալու համար իրենց ազատութիւնն։ Բայց ընդհուպ խղճի խայթն կը տանջէ զինք, հօրը և մօրը ճռուողիւններն կը յուզեն զինք և կ'ըսկըսի մտածել․ «Եթէ զիս ալ այսպէս մօրս գրկէն խլէին, ինչ պիտի ըլլարնա՛մ»։ Եւ կը փութայ ձագերն իրենց բունին մէջ դնել։

Թռչնոց ծնողք պիտի ուսուցանեն նոցա թռչըտիլ և յաջորդ տարի պիտի ճռուողեն ամենայն ազատութեամբ, ինչ որ չը պիտի կրնային ընել եթէ վանդակի մէջ լինէին։

Բացատրութիւն բառից․ — Rebelle, այն որ կ'ամբաստանի, որ չուզեր հնազանդիլ․ Dans sa misère, թշուառութեան, այսինքն՝ վշտին, ցաւոց մէջ․ — Barbare, բարբարոս, չար, անգութ․ — Bocage, անտառակ, լաւ մը հովանաւորեալ․ — La saison prochaine, յաջորդ ամառ։

Արտասանութիւն. — *Անցեալ որոշեալի և՛ ներկայ ապառնիի* ai *վերջաւորութիւնն* (é) *ի ձայն ունի*, *օրինակի աղագաւ* je reviendrai dans ces vallons. (*արտասանեցէք* reviendré)։

6.

L'AIGUILLE.

Active, polie et rapide,
Ayant pour guide un joli doigt,
Au long de l'ourlet qu'elle ride
L'aiguille suit son chemin droit.
Au dé soumise, elle travaille;
Nul effort ne peut la lasser:
Comme dans l'eau bleue une écaille,
L'œil à peine la voit glisser.
    Aiguille gentille,
    Va, viens, voltige et cours;
    Quand pleure la famille,
    Ta douce lueur brille
    Sur ces tristes jours.

Comme la lame d'une épée
Faite de l'acier le plus pur,
Elle est fourbée, elle est trempée:
On la connait à son azur,
Voyez à peine il est visible
Le trou par où passe le fil.
La guêpe, en son courroux terrible,
N'a pas l'aiguillon plus subtil!
    Aiguille, etc.

Pendant que l'épingle s'arrête
Et fixe l'étoffe au genou,
L'aiguille mobile, inquiète,
Fera toujours un nouveau trou.
L'épingle sérieuse et sage
Se repose le plus souvent :
Du progrès l'aiguille est l'image,
Elle va toujours en avant.
Aïguille, etc.

PIERRE DUPONT

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն. — *Բիէռ Տիւբօն, հեղինակ այնքան գողտրիկ բանաստեղծութեանց, աննման ճաշակաւ մը երգած է «Ասեղը», պարկեշտ տան տիկնոջ մը այդ համեստ գործին։ Որքան ներդաշնակ են իր յանգերն։ Կարդացած ժամանակդ, կարծես ասեղն կար կարողի մը ճարտար մատանց ներքեւ կը քալէ և կը յառաջանայ։*

«Գործօն» և «արագաշարժ» է այդ փոքրիկ ասեղն. «կերթայ, կ'ուգայ, կը թռչտի, կը վազէ». սուրի նման փայլուն է։

Երկու վերջին տողերն կը յայտնեն խիստ գեղեցիկ բաղդատութիւն մը. ասեղն, իւր դէպ յառաջ շարժմամբն և արտադրած աշխատութեամբն յառաջդիմութեան ճշմարիտ պատկերն չէ՞ միթէ։

Բացատրութիւն բառից. — Fourbie, *մաքրուած, յղկուած, շփմամբ փայլուն եղած.* — Trempée, *ասեղն չինելու համար, կարմրցած վիճակին մէջ պող*

ջուրի մէջ կընկղմեն, այս կը կոչուի trempe. — Courroux, խիստ մեծ բարկութիւն, — Subtil, խիստ նուրբ։

Արտասանութիւն. — Այս հատուածն պէտք է ամենայն հանդարտութեամբ արտասանել, փափուկ և քաղցր ձայնիւ մը։ Ձայնն երբեմն պարտի կրել թեթեւ ելեւէջներ։

7.

L'ENFANT ET L'ARAIGNÉE

Que regardes-tu donc pour rester si tranquille,
Chère enfant, et pourquoi ton livre est-il fermé?
J'y suis . . ., une araignée est devant toi qui file
La toile aux brins soyeux dont son gîte est formé.

Elle va, vient, promène, en haut, en bas, à droite,
Réunissant ces fils en réguliers réseaux,
Elle n'a pas voulu — vois comme elle est adroite —
Se servir de rouet, encor moins de fuseaux.

Admire, mon enfant, surtout sa patience,
Son courage à former ce filet merveilleux . . .
Un intrus le détruit . . . vite, elle recommence . . .
Et refait le travail qui charme tant tes yeux.

Suis l'exemple donné par cette courageuse,
Apprends, apprends toujours, l'étude est un plaisir.
Quand l'esprit est actif, quand l'âme est généreuse
Patience et travail préparent l'avenir.

GASTON WIALLARD.

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն. — Ո՛չինչ այնքան աւելի հետաքրքրական է քան գտնել սարդն որ կը հիւսէ իւր ոստայնն այնպիսի ճշդութեամբ և կանոնաւորութեամբ մը զոր ճարտարապետն միայն 'ի գործ կը դնէ տան մը յատակագիծն պատրաստելու համար։ Հիւսելու համար, ո՛չ ճախարակի և ո՛չ իլի պէտք ունի. բնութիւնն զինք այնպէս օժտած է, որ թելն իր մէջ գտնուող մասնաւոր հիւթէ մը դուրս կը հանէ։ Այո՛, չափազանց համբերատար է. չը բարկանար բնաւ երբ ոստայնն քանդենք։ Նորէն կ'սկսի աշխատիլ ամենայն արիութեամբ մինչեւ որ բնակարանը վերջանայ։

Օրինակ մ'է հետեւելու, տղա՛յք. մի՛ վհատիք երբէք դժուարութիւններէն. համբերութեամբ աշխատեցէք, միշտ ի գործ դրէք ձեր մտքին առոյգութիւնը. ահա ապագայն ապահովելու լաւագոյն միջոցն։

Բացատրութիւն բառից. — La toile aux brins soyeux, այսինքն թելերն մետաքսի կը նմանին. — Gîte, բնակարան. — Réseau, տեսակ մը հիւսուածք փոքր բացուածքներով. — Rouet, մանելու մեքենային ճախարակն. — Intrus, այն որ այլոց տունը կը մտնէ հակառակ նոցա կամքին և կը ձանձրացնէ զանոնք։

Արտասանութիւն. — Donc բառն ինչպէս պէտք է արտասանել, ըսէք. Que regardes-tu don, etc. եթէ Donc կը գտնուի ձայնաւորով սկսող բառի

մը առաջ, պէտք է արտասանել c գիրն, օրինակի համար․ Qui donc êtes-vous? ըսէք, Qui don qu'êtes-vous?

8.

LA SOURIS ET LA TORTUE

Une Souris trottant à l'aventure,
Rencontre une Tortue, et lui dit: «Ta maison,
Triste prison,
Doit te faire souvent maudire la nature;
Vois d'ici mon palais; j'y loge avec le roi!»
Notre amphibie alors répond à l'insolente,
«De mon petit réduit je me trouve contente:
Il est à moi.

NIOCHE.

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն․ — Կրիային պատասխանն իր համառօտութեամբն լաւ է։ Երբ մեծնաք, տղայքս, պիտի զգայք յայնժամ թէ որքան քաղցր բան մ'է մարդուս համար իւր տան մէջ բնակիլ, քան թէ՝ օտար տուն մը առաւել ճոխ ուր մարդ հրամանաց ներքեւ կը նեղուի։

Բացատրութիւն բառից․ — Tortue, կրիայ․ մարմինն խեցիով պատած․ — A l'aventure, ըստ դիպուածոյ, առանց որոշեալ ժամանակի մը․ — Amphibie, երկակենցաղ, ջրոյ մէջ և երկրի վրայ ապ-

ըող անասուն. ինչ, գետաձին, կոկորդիլոսն, կրիայն, և այլն :

Արտասանութիւն. — Մկան խօսքերն պէտք է արտասանուիլ խրոխտ և բարձր ձայնիւ մը, նման հպարտի մը որ իր անձին կարեւորութիւն կու տայ՝ ինքնին առանց արժանիք մ'ունենալու : Ընդհակառակն, կրիային պատասխանն հանդարտ և լուրջ ձայնիւ մը պարտի ըսուիլ, շեշտելով il est à moi *բառերն :*

9.

A MA POUPÉE

Ma poupée, il faut vous le dire :
Depuis quelque temps, entre nous,
(Veuillez, s'il vous plaît, ne pas rire),
Je suis mécontente de vous.

A nos leçons, j'en suis frappée,
Vous ne mettez nul intérêt ;
Ailleurs vous êtes occupée :
Une mouche, un rien vous distrait.

Aussi n'en profitez-vous guère ;
Au lieu de lire couramment,
C'est à peine, à peine, ma chère,
Si vous épelez seulement !

Encor sur ce manque de zèle
Je passerais facilement,
Si vous vouliez, mademoiselle,
N'y pas joindre l'entêtement.

Vous mériteriez, quand j'y songe,
De recevoir une leçon . . .
Mais je veux bien passer l'éponge
Encore, et vous parler raison.

Quelle poupée avez-vous vue
Qui fût retardée à ce point ?
Si paresseuse et si têtue ?
Quand à moi, je n'en connais point.

Tenez, par exemple, Françoise,
Votre cadette au moins d'un an,
Lit sans faute, écrit sur l'ardoise,
A ce que m'a dit sa maman.

Et Toinette, j'en suis certaine,
A la sienne le jour de l'an,
A récité tout d'une haleine
Une fable de Florian.

Vous pensez, sans doute, Julie,
Que l'on peut, sans tant travailler,
Être une poupée accomplie,
Plaire, réussir et briller.

Non, non ! Être belle, ma fille,
Ou riche, ce n'est rien encor ;
Être sage, instruite et gentille,
Voilà quel est le vrai trésor.

(EXTRAIT) TOURNIER

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն. — Սոյն գեղեցիկ հատուածին մէջ որ կը պարունակէ պաճուճապատանքի մ'ուղղեալ խրատներ, հեղինակն կ'ուզէ հասկցնել թէ՝ փոքրիկ աղջիկունք պարտին իրենց արդուզարդէն աւելի ուսման վրայ մտածել։ Այո՛, հարստութիւնը նշանակութիւն չ'ունի երբ մարդ ուսեալ և հանճարեղ չ'է. որովհետև կարելի է կորսնցնել հարստութիւնն, և գեղեցկութիւնն ևս շուտ կ'անցնի, բայց ուսմունքը և տաղանդը երբէք չ'են կորսուիր։

Բացատրութիւն բառից. — J'en suis frappée, այսինքն՝ մեծ զարմացում մը կը կրեմ, հիացած եմ. — Nul intérêt, սորվելու ոչ մի ուշադրութիւն և ոչ ալ փափաք. — Passer l'éponge, ամէն յանցանք մոռնալ. — Parler raison, հասկցնել ինչ որ արդարացի, ճշմարիտ և լուրջ է։

Արտասանութիւն. — Փակագծի մէջ դրուած խօսքն տարբեր եղանակաւ մը կ'ըսուի, և այս յայտնի է, քանզի փակագծին մէջ յայտնուած գաղափարն երկրորդական կարևորութիւն մ'ունի։ Առաջին հատուածին մէջ, առաջին երկու տողերն և չորրորդն դժգոհ և խիստ ձայնիւ մը պիտի արտասանուին, երրորդն պարտի ըսուիլ աւելի ծանր ձայնիւ մը և գլխու նշանով մը ինչ որ կ'ապացուցանէ խնդրոյն կարևորութիւնն ու լրջութիւնն։

10.

LES MERLES

Dans un jardin du voisinage
Deux merles avaient fait leur nid :
Trois œufs furent le témoignage
Du doux serment qui les unit.

Les petits ont vu la lumière ;
J'entends leurs cris ; il faut nourrir
Cette jeunesse printanière,
Qu'on craint toujours de voir mourir.

Que de soucis et que de joie !
On ne peut rester endormi ;
Sans cesse il faut guetter la proie,
Il faut éviter l'ennemi.

O vertu, tendresse immuable,
O soins constants, travaux passés,
Par quel amour insatiable
Serez-vous donc récompensés ?

Ce matin des cris de détresse
Dans le jardin ont résonné ;
Les merles voletaient sans cesse
Autour du nid abandonné.

Sans doute un épervier rapide,
Une couleuvre aux yeux perçants,
Ou des enfants, troupe perfide,
Auront surpris les innocents ?

Non, dès qu'ils ont senti leurs ailes,
Les ingrats ont fui pour toujours,
Avides d'amitiés nouvelles,
Oublieux des vieilles amours.

Allez, enfants, douces chimères,
Rêves menteurs qui nous charmez,
Vous n'aimerez jamais vos mères
Autant qu'elles vous ont aimés.

NADAUD

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն. — *Հեղինակն ուզած է ցուցնել յիշեալ տաղակովս թէ՝ տղայք որքան երախտագիտութիւն կը պարտին իրենց ծնողաց այն խնամոց և գորովանաց համար զորս մանուկ հասակի մէջ անոնցմէ կ'ընդունին։ Օր մը կու գայ տղուն համար որ, մեծցած, կը թողու հայրենի յարկը։ Այդ օրը դժուարին և դառն է որդեսէր ծնողքի մը համար. երիտասարդք խիստ շուտ կը մոռնան ամէն ինչ, ասոր համար հեղինակն գոչած է. «Երբէք չպիտի սիրէք ձեր մայրն այնքան որքան նորա սիրեցին զձեզ»։*

Բացատրութիւն բառից. — Guetter la proie, *այսինքն դաղտնի տեղ մը պահուըտիլ ճանճերն և թրթուրներն բռնելու համար.* — Eviter l'ennemi, *գիշատիչ թռչուններէն, սողուններէն և երբեմն իսկ տղայքներէն փախչիլ.* — Tendresse immuable, *գորով որ չփոխուիր.* — Amour insatiable, *չգոհացուելու աստիճան անհուն սէր.* — Senti leurs

ailes, *այսինքն թէ՝ մինչեւ որ ունեցան թռչտելու համար զօրաւոր թեւեր* · — Douces chimères, *քաղցր ցնորք*, *պատրանք* ։

Արտասանութիւն · — Oi, oie *վանկերն* oa *կ'արտասանուին եւ ոչ* oè ։ *Օրինակի համար*, Boire, joie, proie, *արտասանեցէք պ——, ժ——, բ——* ։ *Սոյն կանոնն* moi, toi, soi, quoi*ին համար է եւս* ։

II.

NOTRE MAISON

Dans notre maison bien petite,
Tout le monde se trouve heureux:
L'été, la fraîche clématite
Encadre notre nid joyeux.

Au premier jour, maman se lève
En fredonnant une chanson,
Et dans son berceau, l'enfant rêve
Qu'il entend la voix du pinson.

Papa dit: « — Bonjour ! Je me sauve
Au chantier ! L'on m'attend, là-bas ! . . . »
Ma grande sœur sort de l'alcôve
Et, riant, m'apporte mes bas.

Nous déjeunons, le feu pétille;
Perché sur le bord d'un barreau,
Pierrot, notre serin, sautille,
Puis commence un refrain nouveau.

« — Partez, enfants, vite à l'école !
Nous dit maman, l'heure a sonné.
Un beau prix vous sera donné
Si vous remplissez votre rôle ! »

Lorsque nous revenons le soir,
Quel ordre dans notre ménage !
On est content de se revoir
Au logis qui plaît davantage ;

Et, tour à tour, chaque saison
Le charme et l'embellit de même,
Car lorsqu'on travaille et qu'on s'aime,
C'est toujours fête à la maison.

MARIE KLECKER

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն . — *Սիրուն նկարագրութիւն տան մը ներքնակազման ուր զուարթութիւնը, կարգապահութիւնն և աշխատութիւնն իրարու ձեռք կու տան : Ի՞նչ կարեւորութիւն ունի բնակարանին ընդարձակութիւնը երբ հոն ամէն ոք երջանիկ է : Երջանկութիւնն տանը մեծութեան մէջ չը կայանար, այլ այն ներդաշնակութեան մէջ որ կը տիրէ ընտանեաց անդամոց միջեւ : Երբ հայրն կ'աշխատի, երբ մայրն դիտէ ամէն ինչ կարգի դնել, երբ տղայք փութաջան և հլու են, այն ատեն կրնանք ըսել հեղինակին հետ թէ՝ տանը մէջ երջանկութիւն կայ :*

Բացատրութիւն բառից . — Clématite, *ոլորուն տունկ*

մը որ գեղջկական տանց պատերն ի վեր կ'ելնէ ։
— Si vous remplissez votre rôle, այսինքն թէ՝ եթէ աշխատիք ինչպէս որ պէտք է ։

Արտասանութիւն . — Հարկ է ուշադրութիւն ընել հետեւեալ բառից արտասանութեան վրայ . maison, joyeux, se lève, voix, un, est, la fraiche clématite encadre, je me sauve au chantier, chaque saison le charme.

12.

UNE BONNE SERVANTE

O ma vieille servante aux épaules penchées,
Toi qui savais si bien, quand j'étais tout petit,
Calmer en souriant mes douleurs épanchées !
Toi qui vis partir ceux que la mort engloutit.

Toi qui partageas tout, ma douleur et ma joie !
Toi que rien n'a laissée et dont le dévouement
Depuis trente-deux ans, a marché dans ma voie,
Sans hésiter jamais, sans faiblir un moment !

Toi qui respectas tout, injustice et caprice,
Du jour où tu m'as pris dans ton bras jeune et fort,
La lèvre humide encor du lait de ma nourrice,
Le lendemain du jour où mon père était mort ;

Toi qui, vieille à cette heure et par les ans courbée,
Restes auprès de moi, comme un témoin vivant
De toute chose, hélas ! sous le temps succombée,
De tout ce qu'ont brisé les jours en se suivant !

Ton vieux cœur dévoué, sans tendresse importune,
Ignorant l'intérêt et les calculs méchants,
A suivi ma mauvaise et ma bonne fortune
Pas à pas, m'entourant toujours de soins touchants.

Chacun de mes chagrins, ou faux ou légitimes,
A fait couler des pleurs de tes yeux attristés;
Tu sus prendre ta part dans mes drames intimes,
Tu fus inébranlable en mes adversités.

MAXIME DUCAMP
DE L'ACADÉMIE FRANÇAISE

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն․ — *Հեղինակն, անդամ Գաղղիոյ Ակադէմիայի և ժամանակակից փառքերէն մին ֆրանսական գրականութեան, գեղեցիկ կերպիւ կ'երգէ իւր ծերունի աղախնոյն անձնուիրութիւնն որ զինքը մեծցուցած է և մանակից եղած է իւր ուրախութեանց և տառապանաց ։*

Ոչ միայն Մաքսիմ Տիւքան կը հիացնէ զմեզ իւր հատուածոյն գեղեցիկ յանգերովը, այլ և ի հանդէս կը բերէ այն երախտագիտական զգացումն որ մղած է զինք գրելու յիշեալ քերթուածն ։

Բացատրութիւն բառից․ — Succombée, *այս ընդունելութիւն անցեալն խիստ քիչ կը գործածուի առանց* avoir *օժանդակին*․ — L'intérêt, *այսինքն՝ հոս «ստակին սէրը» կը նշանակէ*․ — Drames intimes, *տխուր պատահարներ, որոց ենթակայ եղած կը թուի լինել մեծանուն հեղինակն*․ — Adversités, *դժբաղդութիւնք ։*

Արտասանութիւն. — *Մի կենաք* qui *բառին առջեւ, թէպէտ և ստորակէտ մը կայ. արտասանեցէք* Toi ! qui vieille à cette heure et par les ans courbée, *եւայլն։*

Սոյն հատուածն պարտի ըսուիլ խոհուն, յուզեալ և մի քիչ տխուր ձայնիւ մը։ Մի՛ կենաք ma bonne fortune*էն վերջ. շեշտեցէք այն տողերն որք գլխաւորաբար երախտագիտութեամբ լի են։*

13.

L'HORLOGE

L'horloge enseigne la sagesse;
L'heure ne sonne pas en vain;
Le balancier va, vient sans cesse,
Le verrons-nous aller demain?

A tout âge évitons de faire
Pour l'avenir de longs projets;
Le temps fuit pendant qu'on diffère:
Dans sa course il n'attend jamais.

Enfant, l'étude qui t'afflige
Doit former ton âme aux vertus;
Et l'occasion qu'on néglige
Souvent ne se retrouve plus.

Homme, travaille avec courage,
Du laboureur suis la leçon;
Souviens-toi que l'été de l'âge
Est l'époque de la moisson.

Vieillard, qu'attend le coup funeste,
Prends les jours sans trop les compter ;
Hâte-toi d'en goûter le reste,
Si tu peux encor te hâter.

Du balancier la marche égale
A tout homme prédit son sort ;
Chaque jour, l'aiguille fatale
Marque un de nos pas vers la mort.

L'horloge enseigne la sagesse ;
L'heure ne sonne pas en vain ;
Le balancier va, vient sans cesse,
Le verrons-nous aller demain ?

LEMONNIER

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն. — Ոչ ոք վստահ է թէ՝ կրնայ ապրիլ յաջորդ օրն, ուստի և պէտք է միշտ օգուտ քաղել ներկայէն: Բայց այդ ժամանակն որքան արագութեամբ կը սահի: Երբէք կանգ չ'առներ իւր ընթացից մէջ, երբէք չ'սպասեր մեզ. ահա ինչ որ ժամացոյցն կը յիշեցնէ մեզ իւր ճօճանակին յարատեւ շարժմամբն: Երիտասարդութեան մէջ, կը նշանակէ կանոնաւոր կերպիւ այն ժամերն զորս պարտինք նուիրել ուսման որ ունի իւր դժուարութիւններն և ձանձրոյթներն. բայց որ կրնայ ընել զմեզ պատուաւոր և օգտակար անձեր: Հասուն հասակին մէջ, կը խրատէ մեզ հաւաքել ինչ որ ցանած ենք մեր մանկական աւուրց

մէջ, որովհետեւ հնձոց աշխատութիւնն աւելի գործունէութիւն կը պահանջէ քան սերմնացանինն։ Վերջապէս ծերութեան մէջ, կը հրաւիրէ զմեզ վայելել կենաց վերջին օրերն հանդարտ և անվրդով. և այսպէս ահա այդ պարզ գործին կ'ուսուցանէ մեզ իմաստութիւն. միշտ աչերնիս յառած մնանք ժամացոյցին վրայ, հետեւինք նորա շարժմանց, ունկնդիր լինինք նորա ձայնին. Նա մտերիմ բարեկամ մը և օգտակար խորհրդատու մ'է։

14.

DANS LA RUE

Les deux petites sont en deuil,
Et la plus grande, — C'est la mère —
A conduit l'autre jusqu'au seuil
Qui mène à l'école primaire.

Elle inspecte, dans le panier,
Les tartines de confitures,
Et jette un coup d'œil au dernier
Devoir du cahier d'écriture.

Puis, comme c'est un matin froid,
Où l'eau gèle dans la rigole,
Et comme il faut que l'enfant soit
En état d'entrer à l'école.

Ecartant le vieux châle noir
Dont la petite s'emmitouffle,
L'aînée alors tire un mouchoir,
·Lui prend le nez, et lui dit : — Souffle.

FRANÇOIS COPPÉE
DE L'ACADÉMIE FRANÇAISE

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն. — Երկու փոքրիկ աղջկունք սգոյ մէջ են, կորուսած են իրենց մայրն, և անդրանիկն մօր պաշտօնը կը կատարէ իւր կրտսեր քրոջ քով, զոր կը տանի ի վարժարան և որոյ վրայ ամենամեծ խնամք մը կը յայտնէ: Իրեն համար պարտաւորութիւն մ'է այս, գեղեցիկ օրինակ այն ամէն տղայոց որք որբ մնացած աշխարհի վրայ կրտսեր եղբայրներ և քոյրեր ունին պաշտպանութեան կարօտ: Ֆրանսուա Քօբբէ մեծանուն բանաստեղծն անկից աւելի լաւ կերպիւ չպիտի կրնար արտայայտել որբին տխուր դէմքն և քրոջ անհուն սէրն: Ո՛րպիսի փափկութեամբ և շնորհօք լի են իւր յանգերն:

Բացատրութիւն բառից. — En deuil, սգոյ մէջ. — École primaire, Նախնական դպրոց. — Cahier d'écriture, գրավարժութեան տետր. — Dont la petite s'emmitoufle, այսինքն՝ որով խնամօք կը ծածկուի:

Արտասանութիւն. — Ձեր ձայնին եղանակն և բարձրութիւնն պարտին լինել արտասանութեան մէջ

այնքան բնական որքան են ի խօսակցութեան · Արտասանեցէք այնպէս՝ ինչպէս կը խօսիք ։

— C'est la mère — միջանկեալ պարբերութիւն մ'է, զոր տարբեր պէտք է հնչել։ Շեշտեցէք souffle բառն ։

15.

LES CHEVEUX BLANCS

Les cheveux blancs, c'est la couronne
Que Dieu pose au front des vieillards;
C'est l'auréole qui rayonne
Et fait incliner tout regard.

Les cheveux blancs, c'est mon vieux père
Tombé jadis au champ d'honneur;
C'est le front si pur de ma mère,
Que la mort frappa sur mon cœur.

Ces souvenirs que je caresse
Sont les vrais trésors des enfants.
Tous les cheveux de la jeunesse
Ne valent pas des cheveux blancs.

GALOPPE D'ONQUAIRE

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն. — *Վերոյիշեալ բանաստեղծութեամբն, տաղանդաւոր հեղինակն կ'ուզէ մեզ հասկցնել թէ՝ ծերունիք արժանի են յարգանաց և պատուոյ և թէ մեք պարտաւոր եմք նոցա առջեւ խոնարհիլ։ Որքան մեծ պիտի լինէր այդ յարգանքն եթէ այդ ծերունին մեր հայրն ու մայրն եղած լինէր։ Երբ մահն զանոնք մենէ խլէ, պահենք մեր սրտին մէջ պատկերն այդ սպիտակ գըլխոց իբր ամենէն յարգելին յիշատակաց և ամենէն թանկագինն։*

Բացատրութիւն բառից. — Couronne, *պսակ, թագ.* — Auréole, *այն լուսեղէն շրջանակն որ կը դնուի սրբոց գլխուն շուրջը.* — Champ d'honneur, *պատերազմի դաշտ.* — Sur mon cœur, *բազկացս մէջ.* — Que je caresse, *զոր կը պահեմ սիրով։*

Արտասանութիւն. — *Միշտ ձեր ձայնին մէջ չափաւորութիւն դրէք։ Բաւական բարձր լսելի ընելու համար զայն ներկայ եղողներուն, և ոչ պոռալու աստիճան։*

16.

L'ENFANT ET L'OISEAU

L'ENFANT

Petit oiseau, viens avec moi :
Vois la cage si bien posée,
Les fruits que j'ai cueillis pour toi,
Les fleurs humides de rosée.

L'OISEAU

Petit enfant, je vis heureux,
Rester libre est ma seul envie ;
Mon humble nid me plaît bien mieux
Que la cage la plus jolie.

DEVOILE

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն . — Մանուկն կը փորձէ հրապուրել Թռչնիկն՝ ցուցնելով նմա ընտիր պտղօք և ծաղկամբք լի գեղեցիկ վանդակ մը ։ Այս կրնայ շատակեր մը կամ ծոյլ մը առ ինքն ձգել, բայց Թռչնիկն այնքան յիմար չէ, թակարդին մէջ չ'իյնար ։ Գիտէ թէ ազատութիւնն իրեն համար բարեաց մեծագոյնն է, զայն բնաւ չը պիտի փոխէ վանդակի մը հեշտութեանց հետ, որքան ալ զարդարուն եղած լինի նա ։

Բացատրութիւն բառից. — Ma seule envie, այսինքն՝ իմ միակ փափաքս, այն միակ բարիքն որուն կը ցանկամ։

Արտասանութիւն. — S գիրն յաճախ իրմէ վերջ եկող բառին ձայնաւորին կամ անձայն h ին հետ ի միասին կը հնչուի։ Դիտեցէք այս կանոնն հետեւեալ բացատրութեանց մէջ. Viens avec moi... Les fleurs humides... Je vis heureux...

17.

MON PÈRE ET MA MÈRE

Quand j'étais tout petit, qui prenait soin de moi,
Et qui, dans ma frayeur même la plus légère,
Me pressait dans ses bras pour calmer mon effroi?
. . . . C'est ma mère!

Dans les beaux jours, qui donc me prenait par la main
Et me menait cueillir la fraîche primevère,
Et les petites fleurs qui bordaient le chemin?
. . . . C'est mon père!

Au moment de partir pour l'école, en été,
Qui glissait dans ma main les fruits que je préfère
Pour apaiser la soif de son enfant gâté?
. . . . C'est ma mère.

Quand nous étions au bois, assis près d'un ruisseau,
Qui me faisait souvent une barque légère
Que j'aimais tant à voir se balancer sur l'eau?
. . . . C'est mon père

PAUL PRIVAT

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն · — *Այս հատուածն, գրուած է յիշեցնելու համար մանկանց ծնողական գորովն ու սէրը ։ Հայրն և մայրն իրենց խնամքներն կը շռայլեն իրենց զաւակաց երջանկութեան համար ։ Պէտք չ՚է որ վերջինք գոհացնեն զնոսա իրենց իմաստութեամբն, հնազանդութեամբն ու փութաջանութեամբն ։*

Բացատրութիւն բառից · — Effroi, *սոսկում* · — Primevère, *տեսակ մը ծաղիկ որ կը բուսնի գարնան սկիզբն* · — Partir, *մեկնիլ* · — Préferer, *նախապատիւ համարել* · — Enfant gâté, *երես ելած տղայ* · — Barque légère, *թեթեւագնաց նաւակ* ։

Արտասանութիւն · — *Արտասանեցէք հանդարտ կերպիւ իւրաքանչիւր ձայնաւորին իւր արժէքն տալով, առանց շփոթելու* (è) ouvert*ն* (e) fermé*ին հետ* ։

18.

CONSEILS D'UNE ABEILLE

Ecolier, qui pars pour l'école,
Garde-toi de traîner le pas,
En chemin ne t'amuse pas,
Mais songe à l'heure qui s'envole.

Pour ton modèle et ton symbole,
Si tu m'en crois, tu choisiras,
Non pas le papillon frivole,
Trop ami des joyeux ébats;

Mais l'abeille, toujours pressée,
Qui butine dans la rosée
Toutes les fleurs riches en miel;
« Jamais d'école buissonnière, »
Dit cette bonne conseillère,
Qui voltige entre terre et ciel.

H. DURAND

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն · — *Մեղուն որ անդադար ծաղկէ ի ծաղիկ կը թռչտի մեղր ժողվելու համար, և փջիջներ կը շինէ, խորհրդանշան չէ՞ միթէ փութաջանութեան, գործունէութեան և ճարտարագիտութեան: Ընդհակառակն, թիթեռնիկն իւր հաճոյից համար միայն կը թռչտի, առանց վաղուան վրայ մտածելու, և թշուառութեան մէջ կը մեռնի երբ գեղեցիկ եղանակն անցած է:*

Մեղուին պարտինք նմանիլ:

Բացատրութիւն բառից · — Garde-toi, *զգուշացիր* · — Traîner le pas, *յամր քայլել* · — Symbole, *խորհրդանշան, հոս կը նշանակէ օրինակ*, — Frivole, *թեթեւ, չնչին* · — Ébats, *խաղ, զուարճութիւնք:*

Արտասանութիւն · — *Այսպիսի հատուածներ արտասանած ժամանակնիդ, չափաւորեցէք ձեր ձայնն այլոց լսելի լինելու աստիճան բարձր ըսէք, պոռալէ խոյս տալով:*

19.

UN GATEAU BIEN PLACÉ

Alfred avait été bien sage,
Et pour l'encourager à l'être davantage,
On l'avait conduit chez Félix.
Le pâtissier phénix.
Il avait déjà pris le plus grand des gâteaux
Quand s'approchant de la croisée,
Il vit deux beaux enfants, mais la mine épuisée,
Regarder tristement à travers les carreaux.
« Est-il heureux ! disait le plus grand : quelle vie !
Des gateaux ; c'est en faire envie.
Hélas ! Bien souvent quand j'ai faim,
Moi je n'ai pas même du pain !
Et quant à des gâteaux, ce que c'est, je l'ignore,
Mais c'est bien bon, à voir l'air dont on les dévore.
On n'en laisse pas de morceaux.
Les aimes-tu, toi, les gâteaux ?
—Ah ! Je crois bien que je les aime,
Dit l'autre, surtout à la crème ;
Mais je n'en parle qu'au juger,
Je n'en ai jamais pu manger.
Une fois pourtant, dans la rue,
C'était après une revue,
Un jour . . . non . . . c'est-à-dire un soir,
J'ai presque manqué d'en avoir ! . . . »
En entendant ainsi causer ces pauvres diables,
Si vous avez le cœur et les mains charitables,
A la place d'Alfred, enfant, qu'auriez-vous fait ?

Il écouta, mélancolique,
Son gâteau dans les mains, sortit de la boutique
Et dit aux deux enfants, tout émue de pitié:
«Prenez, je vous le donne! à chacun la moitié».

L. RATISBONNE

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն · — Այս բանաստեղծութիւնը, գըթութեան գեղեցիկ դաս մը կը բովանդակէ։ Ոչինչ այնքան քաղցր է որքան այն հաճոյքն զոր մարդ կ'զգայ երբ բարի և վեհանձն լինի։ Երբ ուրիշներն կ'ուրախացնէք, ձեր ներքին ուրախութիւնն կը կրկնապատկի և կ'ունենաք նորանոր բարեկամներ որք աւիթը ներկայացած ժամանակ կընան յայտնել ձեզ իրենց երախտագիտութիւնն։ Ուշադրութեան արժանի է այն սիրուն միամտութիւնն որ երկու աղքատ տղայոց խօսքերուն մէջ գրուած է։

Բացատրութիւն բառից · — Le pâtissier phénix այսինքն՝ այն կարկանդակավաճառն որոյ չինած խմորեղէններն նշանաւոր են և կը գերազանցեն այլ անուշեղէններ։ La mine épuisée, այսինքն՝ դալկահար, տժգոյն դէմք · — Mélancolique, տխուր, մելամաղձիկ։

Արտասանութիւն · — Ai բառի մը մէջտեղ կը հընչուի (è)ի նման։ Օրինակ · faire, laisse, aime, կը հնչուին fère, lèce, ème, և ոչ թէ fére, léce, éme։ Նոյնպէս և արտասանեցէք maison, raison, saison բառերն։

20.

LE MOINEAU ET LA TOURTERELLE

LE MOINEAU

Comment se fait-il donc, ma sœur,
Que l'on t'aime et qu'on me rejette;
Que l'on t'accueille avec douceur,
Qu'avec humeur on me maltraite?
Cependant je suis plus adroit;
Je puis, par mainte gentillesse,
Charmer le maître et la maîtresse,
J'ai cent fois plus d'esprit que toi.

LA TOURTERELLE

C'est, mon frère, qu'on vous accuse
D'être gourmand, d'être voleur;
Vous prenez ce qu'on vous refuse,
Moi ce qu'on m'offre de bon cœur.
Vous avez plus d'esprit, mon frère,
Plus d'adresse et plus de savoir;
Mais lorsqu'on l'emploie à mal faire,
Il vaudrait mieux n'en point avoir.

GRENUS

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն . — Այս տաղկին ամբողջ բարոյականը, տատրակին տուած պատասխանին մէջ կը տեսնուի ։

Ամենուն յարգանաց և սիրոյն արժանի լինելու համար, պէտք է քաղցրաբարոյ և պարկեշտ լինիլ, գիտնալով որ խորամանկութիւնն և վարպետութիւնն ոչինչ կրնան ընել ։

Կարելի՞ է սիրել շատակեր մը և գող մը ։

Բացատրութիւն բառից . — Adroit, ճարպիկ . — Avec humeur, այսինքն՝ Avec mauvaise humeur. — Mainte, հին բառ մ'է որ կը նշանակէ՝ բազմաթիւ ։

Արտասանութիւն . — Երբ donc բառն պարբերութեան մը սկիզբն կը գտնուի, c գիրն կը հնչուի ։ Պարբերութեան մը մէջտեղ գտնուած միջոցին չարտասանուիր . ըսէք Comment se fait-il *don*, ma sœur, եւայլն ։

21.

EDUCATION DE L'ENFANT

Disputer l'homme à la souffrance,
Le consoler et le nourrir
Ne suffit pas; de l'ignorance
Il faut, tout enfant, le guérir.

Il faut retrancher de bonne heure
Les rameaux de l'arbre du mal,
Et, dans une terre meilleure,
L'abriter de tout vent fatal.

L'enfant, c'est l'homme encore arbuste
Qu'on peut soumettre ou transplanter ;
En lui le mal n'est pas robuste,
La bonne sève peut monter.

Mais pour bien diriger la plante,
Que de soins jaloux et constants !
Il faut que la main soit savante,
Qu'elle soit douce en même temps !

Cet enfant sans joie et sans peine,
Qui pleure et qui bégaye encor,
Un jour, de la science humaine,
Peut-être accroîtra le trésor.

Peut-être sera-t-il un sage,
Un philosophe audacieux ;
Il percera le grand nuage
Qui s'étend de la terre aux cieux.

Pour tous les combats de la vie,
Armons son bras, armons sa main ;
Le doute, la haine, l'envie
Vont se dresser sur son chemin.

Donnons-lui le mépris austère
Des faux biens qu'on cherche avant tout ;
Des vaines grandeurs de la terre,
Qu'il ait d'avance le dégout.

Quand il blâmera, que son blâme
Ne soit ni cruel ni railleur ;
Pour le malheur, qu'il ait dans l'âme
Ce ressort qui nous rend meilleur.

Ah! Poursuivons cette œuvre auguste,
Et loin de ce monde étouffant,
Pour qu'il soit fort, pour qu'il soit juste,
Préparons l'homme dans l'enfant.

H. DE BORNIER

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն. — *Այն հատուածն իր տեսակին մէջ ընտիր և գեղեցիկ, կը յայտնէ մեզ դաստիարակութեամբ տղու մը զարգացումն ։ Եւ արդարեւ ի մանկութենէ տղայ մը ճշմարիտ դաստիարակութեան մը ներքեւ, կը զարգանայ և կը լինի մարդկային ընկերութեան օգտակար անհատներէն մին ։ Հոս կը գտնուին գեղեցիկ նմանութիւններ որոց ճշդութիւնը չէ կարելի ժխտել ։*

Բացատրութիւն բառից. — Souffrance, *ներղութիւն*, *տառապանք*. — De bonne heure, *կանուխէն*. — Transplanter, *տեղէ մը հանել ուրիշ տեղ մը տնկել*. — Sève, *ծառոց, բուսոց հիւթն*. — Se dresser, *կանգնել*. — Des vaines grandeurs, *ունայն մեծութեանց ։*

Արտասանութիւն. — *Արտասանեցէք սոյն հատուածն հանդարտ և լուրջ ձայնիւ մը. չեշտեցէք աւելի այն տողերն որք մանկան ուղղեալ խրատներ են ։*

22.

L'ENFANT ET LE CHAT

Tout en se promenant, un bambin déjeunait
De la galette qu'il tenait.
Attiré par l'odeur, un chat vient, le caresse,
Fait le gros dos, tourne et vers lui se dresse:
« Oh! le joli minet! » et le marmot charmé
Partage avec celui dont il se croit aimé.
Mais le flatteur à peine obtient ce qu'il désire,
Qu'au loin il se retire.
« Ah! ah! ce n'est pas moi dit l'enfant consterné,
Que tu suivais; c'était mon déjeuné ».

GUICHARD

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն. — Զգուշանանք կեղծաւորներէն. նոքա ի վնաս մեր անձին կ'ապրին. զմեզ չեն սիրեր, այլ մեր ինչքն։ Աներեւոյթ կը լինին երբ այլ եւս մեզ պէտք չ'ունենան։

Բացատրութիւն բառից. — Charmé, *հիացեալ.* — Consterné, *վշտագինս զարմացած.* — Déjeuné, *այս բառը կը գրուի նաեւ* déjeuner։

Արտասանութիւն. — Անկատարի և Թէականի ais *վերջաւորութիւնն* (ê) *ի ձայն ունի. օրինակի համար,* Ce n'est pas moi (*մէկ*) dit l'enfant consterné (*մէկ, երկու*) que tu suivais (*հնչեցէք* suivê *և ոչ* suivé)։

23.

COMPLIMENT

D'UNE PETITE FILLE A SA MÈRE, LE JOUR DE SA FÊTE

MA CHÈRE MAMAN

On dit que dans leurs chants les oiseaux du bocage
Aiment à répéter les douceurs de leurs nids
Et que devenus grands, sous un brillant plumage,
Ils regrettent le jour qui les voyait petits.
Oh ! plus que les oiseaux, de mon heureuse enfance
Je me rappellerai ce temps pour le bénir ;
Et, si dans mes deux mains, j'en avais la puissance,
Je voudrais l'arrêter pour ne pas trop grandir.
Car c'est à moi le droit, comme à la plus petite,
De vous offrir les vœux, les souhaits réunis.
Ne vous étonnez pas si près de vous j'hésite ?
C'est que je dois parler pour tous nos cœurs unis ;
Et je trouve, ce soir, qu'il est bien difficile ?
D'exprimer, par des mots, un si doux sentiment.
Ah ! vraiment, je le sens, je ne suis point habile !
Pourtant écoutez-moi : Je désire ardemment
Vous faire l'existence, à la fois douce et belle,
Et je veux, à mon tour, vous aimer, vous choyer,
Vous ressembler en tout, afin d'être au foyer
Une autre providence invisible et réelle.
Bonne fête, ô ma mère, et que chacun de nous
Reste longtemps au nid qui nous réunit tout.

M. B.

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն. — Փոքրիկ աղջիկը տան մը ներքնակողմն, այսինքն՝ ընտանեկան յարկը կը բաղդատէ թռչնոց բոյնի մը հետ, և իրաւամբ. որովհետև թռչունք կը խնամեն և կը սիրեն իրենց ձագերն, և ամէն ոք լաւ գիտէ թէ՝ ծնողք իրենց զաւակաց վրայ միշտ անհուն գորով մ'ունին. ուստի և բոյնին մէջէն թռչնիկներուն ճիչերը կրնան յիշեցնել մեզ՝ տան մէջ տղայոց զուարճութիւններն։

Բայց փոքրիկ աղջիկն չփոթեալ է. ինքզինքն անկարող կ'զգայ ճանաչելու մայրենի բարիքներն։ Իւր սիրտն պիտի խօսի. այո, պիտի սիրէ իւր մայրն, նորա կեանքը զինք քաղցր և հեշտալի պիտի գործէ. ընտանեկան յարկին նախախնամութիւնը պիտի ըլլայ երկար ատեն, կարելի եղածին չափ երկար։ Արդեօք տղու մը համար առաւել գեղեցիկ մաղթանք կրնա՞յ լինիլ քան զայս։

Բացատրութիւն բառից. — Hésiter, վարանիլ. — Ardemment, եռանդեամբ, խանդիւ. — Choyer, ամէն խնամքներով շրջապատել։

Արտասանութիւն. — Dans leurs chants էն վերջ քիչ մը կեցէք։ Լաւ մը կապեցէք հետեւեալ բացատրութիւններն իրարու հետ. Les oiseaux du bocage aiment à répéter . . . — Qu'il est bien difficile d'exprimer . . . — Le désire ardemment vous ressembler . . . — Afin d'être au foyer une autre providence . . . — Et que chacun de nous reste longtemps . . .

24.

LE CHÊNE ET LE ROSEAU

Le chêne un jour dit au roseau:
Vous avez bien sujet d'accuser la nature;
Un roitelet pour vous est un pesant fardeau:
Le moindre vent qui d'aventure
Fait rider la face de l'eau,
Vous oblige à baisser la tête;
Cependant que mon front, au Caucase pareil,
Non content d'arrêter les rayons du soleil,
Brave l'effort de la tempête.
Tout vous est aquilon, tout me semble zéphyr.
Encor si vous naissiez à l'abri du feuillage,
Dont je couvre le voisinage,
Vous n'auriez pas tant à souffrir;
Je vous défendrais de l'orage:
Mais vous naissez le plus souvent
Sur les humides bords des royaumes du vent.
La nature envers vous me semble bien injuste.
— Votre compassion, lui répondit l'arbuste,
Part d'un bon naturel; mais quittez ce souci;
Les vents me sont moins qu'à vous redoutables;
Je plie et ne romps pas. Vous avez jusqu'ici
Contre leurs coups épouvantables
Résisté sans courber le dos;
Mais attendons la fin. Comme il disait ces mots,
Du bout de l'horizon accourt avec furie
Le plus terrible des enfants
Que le Nord eût portés jusque-là dans ses flancs.

L’arbre tient bon, le roseau plie.
Le vent redouble ses efforts,
Et fait si bien qu’il déracine
Celui de qui la tête au ciel était voisine,
Et dont les pieds touchaient à l’empire des mort.

LA FONTAINE

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն․ — Լա Ֆօնթէն՝ իւր այս գեղեցիկ առակին մէջ երեւան կը բերէ զօրաւորին իւր հպարտութեամբ, տկարին՝ իւր խոնարհութեամբ։ Առաջինն կ'ուզէ հաստատել թէ՝ ոչինչ կրնայ խախտել զինք, և գթութեան նշան մ'իսկ չը յայտնէր իւր տկար դրացւոյն վրայ։ Երկրորդն ամէն ժամանակ ենթակայ վտանգից, կը պաշտպանէ ինքզինքն։ Վերջնոյն է իրաւունքն։ Ցանկարծական դէպք մը, յեղափոխութիւն մը վրայ կը հասնի, և ահա հզօր մարդը կ'ընկճի և կ'ոչնչանայ․ իսկ միւսն մի քիչ կը խոնարհեցնէ գլուխն փոթորկին ճամբայ բանալու համար։ Գրական տեսակէտով, Լա Ֆօնթէն այս առակին մէջ խիստ յաջողած է, ուր պարզած է ոճոյ մեծավայելչութիւն մը։ Ամէն տողերն ալ գեղեցիկ են․ մանաւանդ մի քանին, ինչպէս․

Cependant que mon front au Caucase pareil,
Celui de qui la tête au ciel était voisine,
Et dont les pieds touchaient à l’empire des mort.

Հիանալի են ։

Բացատրութիւն բառից · — Roitelet, ձախսարիկ · — Cependant que, այսօր աւելի նախընտրելի է ըսել · Et cela pendant que. — Aquilon, հիւսիսային մրրկաբեր հողմ · — Zéphyr, անուշ, մեղմ հողմ, զեփիւռ · — Je plie et ne romps pas, այսինքն թէ՝ հողմը կը խոնարհեցնէ զիս, բայց չը խորտակեր · — Mais attendons la fin, այսինքն՝ տեսնենք թէ ինչ պիտի ըլլայ այս ամենուն վախճանը · — Le plus terrible des enfants, այսինքն՝ ամենէն սաստիկ հողմն ։

Արտասանութիւն · — Սոյն գեղեցիկ առակն պարտի ըսուիլ հանդարտ ձայնիւ մը · կաղնին ներկայացընելու է իբր գոռոզ մը, իսկ եղէգն՝ իբր խոնարհ ։ Խօսակցութեննէն վերջ, զգացուցէք հողմոյն ճգերն, և վսեմօրէն արտասանեցէք վերջին երկու տողերն · Celui de qui la tête, եւայլն ։

25.

QUESTION D'ENFANT

Père, qui passe plus vite ?
Est-ce le fleuve ? Est-ce le vent ?
Est-ce l'étoile qui gravite,
Puis file en un sillon mouvant ?

Est-ce la nue ou la fumée
L'hirondelle sifflant dans l'air ?
La fusée en gerbe allumée ?
Est-ce la foudre ? Est-ce l'éclair ?

Le torrent ? L'ardente avalanche ?
Le plomb rapide et meurtrier ?
Le brick gonflant sa voile blanche ?
L'homme penché sur l'étrier ?

— Mon fils, que l'avenir t'évite
Ce savoir doux et douloureux !
Non, ce qui passe le plus vite,
Enfant, ce sont les jours heureux.

J. DE GÈRES

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն․ — Կենաց ամէն օրերն համաչափ արագութեամբ մը կը սահին․ բայց ամէն ոք կրնայ կարճեցնել իւր տառապանաց օրերն, և երկարել՝ երջանիկ օրերն։ Այս ամենուս համար բնական է։ Ասկէց յառաջ եկած է այն պատրանքն որով կը կարծեմք թէ՝ երջանիկ օրերն աւելի արագ կ'անցնին։ Մեզ ցուցնելու համար երջանկութեան արագսահիլն, բանաստեղծն կը բաղդատէ զայն յաջորդաբար այն ամէն առարկայից հետ որք փախստեայ և վաղանցուկ տեսարան մը կը պարզեն յաչս մեր․ ինչպէս, գետն, հողմն, ամպն, եւայլն։

Բացատրութիւն բառից։ — Sillon, արօրին բացած ճեղքն․ հօս այն լուսեղէն հետքն՝ որ կը թողու աստղն։ Gerbe de feu, գեղեցիկ բացատրութիւն մ'է․ — Le plomb, կապարեայ գնտիկն․ — Brick, երկկայմ նաւ։

26.

LA CAMPAGNE

Après vos sœurs et votre mère,
Enfants au cœur tendre et soumis,
Que la nature vous soit chère,
Les champs sont nos meilleurs amis.

L'air des champs donne avec largesse
Comme un autre lait maternel;
Il fait croître en force, en sagesse,
L'enfant placé là par le ciel.

C'est la voix du monde champêtre,
L'éclat des prés verts, du lac bleu,
Qui vous feront le mieux connaître
Et chérir la bonté de Dieu.

Aimez donc les bois, la fontaine,
L'étang bordé de longs roseaux,
Les petites fleurs, le grand chêne
Tout peuplé de joyeux oiseaux.

LAPRADE

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն. — Ո՞վ չունի այն գաղտնի բնազդումն որ հաղորդակցութեան մէջ կը դնէ զմեզ արտաքին աշխարհին հետ և կը մղէ դէպ ի բնութեան գեղեցկութիւններն։ Մարգաց, լճերու, անտառակաց տեսարանն կը հրապուրէ զմեզ և

կը խօսի մեր սրտերուն հետ․ և այս ամէնն կը զարթուցանէ մեր մտաց մէջ Արարչի մը գաղափարն, էակի մը միանգամայն բարերար և հզօր։ Բնութեամբ կը սորվինք ճանաչել զԱստուած և սիրել զնա։ Տղա՛յք, պահեցէք միշտ այս փրկարար և քաղցրանոյշ յուզմունքն զոր կը ծնուցանէ ի ձեզ գեղջկական աշխարհին տեսարանն։

27.

LE PÊCHEUR EN MER

Ses cinq enfants ont faim. Il part le soir,
Quand l'eau profonde monte aux marches du musoir.
Il gouverne à lui seul sa barque à quatre voiles.
La femme est au logis, cousant les vieilles toiles,
Remaillant les filets, préparant l'hameçon,
Surveillant l'âtre où bout la soupe de poisson,
Puis priant Dieu sitôt que les cinq enfants dorment.
Lui, seul, battu des flots qui toujours se reforment,
Il s'en va dans l'abîme et s'en va dans la nuit.
Dur labeur! tout est noir, tout est froid; rien ne luit.

VICTOR HUGO

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն․ — *Յաճախ այսպէս է ձկնորսին կեանքն։ Երկինք մթին են, ծովն փոթորկայոյզ։ Ի՜նչ փոյթ։ Պէտք է որ ձկնորսը մեկնի, և նը մեկ-*

նի ։ Երբեմն փոթորկին կը պատահի , և ինք իւր դիւրաբեկ նաւակին վրայ պիտի մարտնչի կոհակաց դէմ ։ Երջանիկ է , եթէ յաղթող վերադառնայ ։

28.

DANS UN CIMETIÈRE

Au cimetière d'un village
Où souvent s'égarent mes pas,
Une enfant jouait: heureux âge
Que la tombe n'attriste pas!

De çà, de là, légère et vive,
Je suivais ses pas en rêvant.
Je l'appelle: prompte, elle arrive,
Les pieds nus, les cheveux au vent.

Répondez-moi, petite fille:
« Combien de frères avez-vous?
— Nous sommes sept de la famille.
— Sept enfant! Où donc sont-ils tous?

Avec son beau regard tranquille
Et sa voix au son doux et clair:
« Deux sont ouvriers à la ville,
Deux encor bien loin sur la mer;

Deux autres dans ce cimetière,
Dorment là-bas sus le gazon;
Et moi, de la famille entière,
Seule, je reste à la maison.

— Hélas ! ma jeune tête blonde,
Du chœur ces deux-là sont exclus ;
Et dans notre joyeuse ronde,
Enfant, les morts ne comptent plus.

—Pourquoi? C'est Jeanne et Petit-Pierre ;
Je sais bien qu'ils sont là tous deux,
Et j'y viens dire ma prière,
Afin de parler avec eux.

J'y viens, quand la journée est belle,
Tricoter tant qu'on peut y voir ;
Et puis, dans ma petite écuelle
J'y porte mon souper le soir.

Nous sommes sept, redisait-elle.
Et nous comptons bien nous revoir. »

Mme. A. TASTU

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն. — Ի՛նչ սրտայոյզ տողեր, որքան քաղցր ներշնչումներ։ Անկարելի է կարդալ հեղինակին այս քերթուածն առանց արտասուելոյ։ Ամէն մէկ բառ սրտին հետ կը խօսի, ամէն ինչ բնական է։ Գիւղական գերեզմանին նկարագրութիւնն, ծերունւոյն հարցն և մանկան անմեղ պատասխաններն որպիսի՜ փափկութեամբ ի հանդէս կու գան յիշեալ տողերուն մէջ։ Տիկին Թասթիւ բանաստեղծ կին մը, գաղղիական մատենագրութեան փայլուն ներկայացուցիչներէն մին եղած է. կ'արժէ կարդալ ինչ որ նորա գրչին արդիւնքն է։

29.

SOMMEIL A DEUX

Dans un grand fauteuil l'aïeule est assise,
Et l'humble foyer flambe en pétillant;
Près d'elle accroupie, une chatte grise
Fixe sur la flamme un œil scintillant.

La dame médite un verset biblique;
Sur ses deux genoux le livre est ouvert.
La chatte plissant sa paupière oblique,
Près de s'endormir cligne son œil vert.

Et l'aïeule aussi, d'idée en idée,
Vers la sainte page, après maint effort,
Penche lentement sa tête ridée,
Lève en sursaut, puis cède et s'endort.

E. MANUEL

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն. — Էօժէն Մանիւէլ, ժամանակակից բանաստեղծներէն մին գաղղիական մատենագրութեան որպիսի բանաստեղծական շեշտով մը գրած է յիշեալ հատուածն։ Հեղինակին ամէն գործերն արժանի ընթերցման և գնահատման, առաջնակարգ տեղ մը գրաւած են վարժարանաց և ընտանեկան յարկերու մէջ ի Ֆրանսա։

30.

LE RETOUR DU MOUSSE

Voyez-vous cette femme assise sur la plage ?
Le navire où partit son fils a fait naufrage.
Ce fils vit-il encore ? et doit-elle espérer ?
Tous les jours elle vient devant la mer sans borne,
Immobile, muette, et le visage morne,
Prier Dieu, regarder, attendre et soupirer.

Tout à coup elle croit voir un point dans l'espace :
« C'est peut-être, dit-elle, un goëland qui passe . . »
Non, c'est comme un poisson que l'on voit se mouvoir...
Il grandit, le contour se forme et se colore ;
C'est un bateau pêcheur . . . il se rapproche encore.
Mon Dieu ! c'est un vaisseau, c'est bien plus, c'est l'espoir !

Mais il aborde au port . . . — « Matelots, parlez vite,
Ramenez-vous mon fils ? . . . votre regard m'évite ! . . .
C'était un mousse alerte, au teint d'un frais carmin,
Mon Georges . . . c'est son nom. Dieu ! l'ouragan, la trombe,
L'ont peut-être jeté dans les flots, seule tombe
Dont les mères en pleurs ignorent le chemin !

—Me voilà mère ! vite un baisir ! . . . C'est moi-même !
S'écrie en bondissant le mousse . . . Que je t'aime !
Leur vaisseau m'a sauvé . . . mon Dieu, quel jour béni !
Je reste, je renonce à mes cieux sans limites,
A mes vagues sans fin ; ta maison est petite,
Mais l'amour d'une mère est un autre infini ».

Sa mère ne dit point: «Ma douleur fut amère;
J'attendais en pleurant, comme attend une mère;
Mon Dieu! que j'ai prié, souffert et sangloté!»
Elle le contemple sans dire une parole,
Le pressa sur son cœur, l'embrassa presque folle,
Et dans un seul baiser tout lui fut raconté.

Mme. A. SÉGALAS

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն. — Նաւազ մը, հրաշիւք իմն ալեկոծութենէ մը զերծ մնացած, նաւ մը կը մտնէ իւր հայրենի երկիրն երթալու համար։ Իւր մայրն բազմաթիւ օրերէ ի վեր իւր զաւակէն լուր չէ առած. ամէն օր կու գայ ի նաւահանգիստ, և հոն յուսոյ և երկիւղի մէջ, կը հարցաքննէ հորիզոնն, կ'արտասուէ, կը խնդրէ և կ'սպասէ։ Վերջապէս իւր զաւակը կը վերադառնայ, խեղճ կնոջ բազկացը մէջ կը նետուի, այլ եւս իրմէ չը հեռանալ խոստանալով։ Ծերունի մայրն կ'ուզէ խօսիլ, պատմել նմա իւր սրտին նեղութիւններն ու վշտերը. բայց ուրախութենէն իւր ձայնը մարած է. յուզեալ կը համբուրէ որդին և այդ համբոյր շատ բաներ ըսել կ'ուզէ։ Այս է ահա այն սրտայոյզ տեսարանն զոր բանաստեղծն մեր ամենուս աչաց առջեւ դրած է։

31.

CONSEILS A UN ENFANT

Oh ! bien loin de la voie
Où marche le pécheur,
Chemine où Dieu t'envoie !
Enfant ! garde ta joie !
Lys ! garde ta blancheur !

Sois humble ! Que t'importe,
Le riche et le puissant!
Un souffle les emporte.
La force la plus forte
C'est un cœur innocent !

Bien souvent Dieu repousse
Du pied les hautes tours ;
Mais dans le nid de mousse,
Où chante une voix douce
Il regarde toujours !

VICTOR HUGO

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն. — Ո՛րքան գեղեցիկ են այն խըրատներն զորս բանաստեղծն կու տայ մանկան։ Քերթուածին ամէն մէկ տողն անկեղծութիւն, անմեղութիւն կը բուրէ և անջնջելի հետք մը կը թողու ընթերցողին վրայ։ Կ'արժէ որ ամէն մանուկ գիտնայ խրատներն բանաստեղծին՝ մեծն Հիւկոյի, որ այնքան կը սիրէր զմանկութիւն . . . ։

32.

PRIÈRE D'UN ENFANT

On dit que c'est toi qui fais naître
Les petits oiseaux dans les champs,
Qui donnes aux petits enfants
Une âme aussi pour te connaître.

On dit que c'est toi qui produis
Les fleurs dont le jardin se pare,
Et que, sans toi toujours avare,
Le verger n'aurait point de fruits.

Aux dons que ta bonté mesure
Tout l'univers est convié;
Nul insecte n'est oublié
A ce festin de la nature.

L'agneau broute le serpolet,
La chèvre s'attache au cytise,
La mouche au bord du vase puise
Les blanches gouttes de mon lait.

L'alouette a la graine amère
Que laisse envoler le glaneur;
Le passereau suit le vanneur,
Et l'enfant s'attache à sa mère.

Et pour obtenir chaque don
Que chaque jour tu fais éclore,
A midi, le soir, à l'aurore,
Que faut-il ? Prononcer ton nom.

LAMARTINE

Բացատրութիւն. — Բնութեան վսեմ տեսարանը կը վկայէ Աստուծոյ գոյութիւնն և զօրութիւնն։ Իւր բարութիւնն կը յայտնուի այն բարիքներէն զորս կ'ընէ իւր արարածոց. չը կայ էակ մը որ վայելած չըլլայ նորա պարգեւներն, բայց մարդն կը տարբերի իւր ստեղծած միւս արարածներէն. հոգի մ'ունի ճանաչելու համար Զինք և հասկնալու ինչ որ բարի է, այսինքն պարտաւորութիւնն։ Ահա ինչ որ կը նշանակէ մանկան աղօթքն։ Ոչ միայն պէտք է սիրել զԱստուած որովհետեւ հզօր է, այլ պէտք է սիրել որովհետեւ բարի է։

33.

LA CHANSON DU VANNIER

Brins d'osier, brins d'osier,
Courbez-vous, assouplis sous les doigts du vannier.

Brins d'osier, vous serez le lit frêle où la mère
Berce un petit enfant aux sons d'un vieux couplet.
L'enfant, la lèvre encore toute blanche de lait,
S'endort en souriant dans sa couche légère.

Brins d'osier, brins d'osier,
Courbez-vous, assouplis sous les doigts du vannier.

Vous serez le panier plein de fraises vermeilles
Que les filles s'en vont cueillir dans le taillis;
Elles rentrent le soir rieuses au logis,
Et l'odeur des fruits mûrs s'exhale des corbeilles.

Brins d'osier, brins d'osier,
Courbez-vous, assouplis sous les doigts du vannier.

Vous serez le grand van où la fermière alerte
Fait bondir le froment qu'on battu les fléaux,
Tandis qu'à ses côtés des bandes de moineaux
Se disputent les grains dont la terre est couverte.

Brins d'osier, brins d'osier,
Courbez-vous, assouplis sous les doigts du vannier.

Lorsque s'empourpreront les vignes à l'automne,
Lorsque les vendangeurs descendront des coteaux,
Brins d'osier, vous lierez les cercles des tonnaux
Où le vin doux rougit les douves et bouillonne.

Brins d'osier, brins d'osier,
Courbez-vous, assouplis sous les doigts du vannier,

Et vous serez aussi, brins d'osier, l'humble clare,
Où, quand le vieux vannier tombe et meurt on l'étend
Tout prêt pour le cercueil; son convoi se répand,
Le soir, dans les santiers où verdit l'oseraie.

Brins d'osier, brins d'osier,
Courbez-vous, assouplis sous les doigts du vannier.

ANDRÉ THEURIET

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն. — Սոյն շնորհալի երգն կը թուէ այն զանազան գործերն որք արդիւնք են ուռենւոյն դիւրաթեք և նուրբ ցօղուներն: Իւրաքանչիւրին գործածութիւնը մեծ արուեստիւ նկարագրուած

է ։ Գեղեցիկ երգ գործաւորի մը որ կը սիրէ իր արուեստն և նմա կը զոհէ իր անձն ։ Պէտք է ի նկատի առնուլ զանազանութիւնն պատկերաց և աստիճանաւորումն զգացմանց ․ կենաց ամէն օրերուն վրայ խորհուրդ մը կայ ․ մանկութիւնն, երիտասարդութիւնն, հասուն հասակն կարգաւ կը ներկայանան, հուսկ ապա կու գայ վերջին մտածումն, ծերութիւնն, մահն և գործաւորն կը չինէ մելամաղձիկ և սրտայոյզ իր դագաղն ուր մարմինն պիտի ամփոփուի հողին մէջ դրուելէ առաջ ։ Այսպէս ահա իր համեստ ճարտարութիւնն դեր մը կը կատարէ մարդկային կենաց զարգացման մէջ ։

Բացատրութիւն բառից ․ — Frêle, *դիւրաբեկ ․* — alerte, *առոյգ ․* — Fléau, *երկրագործական գործի որ կը բաղկանայ երկու ցօղուններէ, մին միւսոյն ծայրին կապուած ․* — S'empourpreront, *պիտի կարմրին ․* — Douves, *այն համաչափ տախտակներն որոցմէ կազմուած է տակառ մը ․* — Convoi, *հանգուցելոյն փոխադրութիւնն իր բնակարանէն դէպի գերեզմանն ընկերակցութեամբ բազմաթիւ անձանց ․* — Oseraie, *այն տեղն ուր կը բուսնին ուռենիք ։*

Արտասանութիւն ․ — *Այն գեղեցիկ երգն պարտի ըսուիլ զօրաւոր ձայնիւ մը, ոգեւորեալ և խանդավառ ։*

34.

LES BOEUFS

J'ai deux grands bœufs dans mon étable,
Deux grand bœufs blancs, marqués de roux;
La charrue est en bois d'érable,
L'aiguillon en branche de houx;
C'est par leurs soins qu'on voit la plaine
Verte l'hiver, jaune l'été;
Ils gagnent dans une semaine
Plus d'argent qu'ils n'en ont coûté.

Les voyez-vous, les belles bêtes,
Creuser profond et tracer droit,
Bravant la pluie et les tempêtes,
Qu'il fasse chaux, qu'il fasse froid?
Lorsque je fais halte pour boire,
Un brouillard sort de leur naseaux,
Et je vois sur leur corne noire
Se poser de petits oiseaux.

Ils sont fort comme un pressoir d'huile,
Ils sont doux comme des moutons,
Tous les ans on vient de la ville
Les marchander dans nos cantons,
Pour les mener aux tuileries,
Au mardi gras, devant le roi,
Et puis les vendre aux boucheries.
Je ne veux pas, ils sont à moi.

PIERRE DUPONT

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն. — Այս քերթուածն գեղջկական հրապոյր մ'ունի. հեղինակն սիրուն և գողտրիկ լեզուաւ մը երգած է զայն, այդ վեհանձն անասունին որ ամէն պարագայի մէջ մարդուն օգտակար է: Երկու գիրուկ եզներն, արօրն, մարգաց դալարիքն, իրենց ռնգունքէն դուրս ելնող շոգին, իրենց եղջերաց վրայ թռչնոց թառիլն, ոչխարաց նման հեզահամբոյր բնաւորութիւնն, այս ամէնն կենդանի գոյներով ներկայացուած է: Երբ այսպիսի կենդանի մ'ունենանք կրնա՞նք զայն վաճառել: Բիէռ Տիւբոն կ'ուզէ զայն միշտ իւր քով պահել....:

Բացատրութիւն բառից. — Verte, *այսինքն՝ սերմնացանէն վերջ, երբ ցորենն կը հասունանայ.* — Jaune, *այսինքն՝ երբ արեգակն կը դեղնեցնէ ցորեանն.* — Creuser profond, *այսինքն՝ ակօսներ բանալ.* — Brouillard, *խոնաւ շոգի, լաւագոյն է գործածել* buée *բառն.* — Au mardi gras, *այսինքն՝ գիրուկ եզան դերը կատարելու համար:*

35.

LE PASSANT ET LA TOURTERELLE

LE PASSANT

Que fait-tu dans ce bois, plaintive tourterelle?

LA TOURTERELLE

Je gémis, j'ai perdu ma compagne fidèle.

LE PASSANT

Ne crains-tu point que l'oiseleur
Ne te fasse mourir comme elle?

LA TOURTERELLE

Si ce n'est lui, ce sera ma douleur.

PELLISSON

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱ՛Ն ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն. — *Բարոյական հատուած մը։ Անցորդն և տատրակն իրարու հետ կը խօսին։ Թռչունն կ'ողբայ իւր կորուսեալ ընկերոջ վրայ և իւր վերջին պատասխանն սրտայոյզ եղանակաւ մը կը բացատրէ այն անմխիթարելի վիշտն զոր կը թողու ճշմարիտ բարեկամի մը կորուստը։*

36.

TRAVAILLONS

Mes enfants, il faut qu'on travaille,
Il faut tous, dans le droit chemin,
Faire un métier, vaille qui vaille,
Ou de l'esprit ou de la main.

La fleur travaille sur la branche;
Le lis, dans toute sa splendeur,
Travaille à sa tunique blanche;
L'oranger, à sa douce odeur!

Voyez cet oiseau qui voltige
Vers ces brebis, sur ces buissons,
N'a-t-il rien qu'un joyeux vertige?
Ne songe-t-il qu'à ses chansons?

Il songe aux petits qui vont naître,
Et leur prépare un nid bien doux;
Il travaille, il souffre peut-être,
Comme un père l'a fait pour vous.

Ce bon cheval qui vous ramène
Sur les sentiers grimpants des bois;
Croyez-vous qu'il n'ait point de peine
A vous porter quatre à la fois?

Entendez crier la charrue
Tout près de vous, là dans ce champs;
Voici l'attelage qui sue
Et qui fume au soleil couchant.

Là-bas, le chien s'élance, aboie,
Et poursuit brebis et béliers . . .
Croyez-vous donc que c'est de joie,
Qu'il folâtre sous les halliers ?

Il va, grondé, battu peut-être;
De l'un à l'autre en s'essoufflant;
Il va, sur un signe du maître,
Rassembler le troupeau bêlant.

Mais qui bourdonne à mes oreilles ?
Regardez bien : Vous pourrez voir
Nos chères petites abeilles
Qui butinent dans le blé noir.

C'est pour vous que ces ouvrières
Travaillent de tous les côtés;
Sur les jasmins, sur les bruyères,
Elles vont cueillir vos goûters !

Il n'est point de peine perdue,
Et point d'inutile devoir ;
La récompense nous est due
Si nous savons bien le vouloir !

Le moindre effort l'accroît sans cesse,
Surtout s'il a fallu souffrir.
Travaillez donc et sans faiblesse ;
Ne plus travailler, C'est mourir.

V. DE LAPRADE

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն. — Երբ մեր շուրջին ուշադիր ակնարկ մ'արձակենք, պիտի տեսնենք ամէն ինչ շարժման մէջ։ Աշխատութիւնը տիեզերական օրէնք մ'է ուր կը մասնակցին ծաղկունք, միջատք, թռչունք, ընտանի կենդանիք, ինչպէս որ կը յայտնէ գողտրիկ լեզուաւ մը, սիրուն քերթուածին հեղինակն։

Հետեւեցէք, մանկունք, այն օրինակին զոր կ'ընծայէ ձեզ բովանդակ բնութիւնն։ Ծոյլն անօգուտ էակ մ'է. առոյգ և կենդանի ծառի մը վրայ չորցած ճիւղ մ'է։ Աշխատեցէք ապացուցանելու համար թէ՝ փափաք ունիք օգտակար լինելու ձեր նմաններաց և ձեր անձին, և ապացուցանելու վերջապէս թէ կը խորհիք, կ'ապրիք, որովհետեւ գործելէ դադրիլն՝ մեռնիլ է։

Բացատրութիւն բառից. — Vaille qui vaille, ոչ լաւ ոչ գէշ, ինչ որ լինի աշխատութեան պտուղն. — Vertige, ապշութիւն. — Halliers, խիտ մացառներ. — Butinent, այսինքն՝ մեծ քանակութեամբ կը քաղեն ծաղկանց հիւթն։

Արտասանութիւն. — Des, mes, tes, եւ. lesի նման կը հնչուին։ Ըսէք լաւ մը բերաննիդ բանալով. — Mês enfants, cês brebis, cês buissous, sês chansons; lês sentiers grimpants, dês bois. Ըսէք սոյն քերթուածն հրապուրիչ և խանդավառ ձայնիւ մը մեղմացնելով ձեր ձայնն երբ մեղուներուն վրայ խօսիք։

37.

LA SIESTE DE JEANNE

Quand toute la nature écoute et se recueille,
Vers midi, quand les nids se taisent, quand la feuille
La plus tremblante oublie un instant de frémir,
Jeanne a cette habitude aimable de dormir;
Et la mère un moment respire et se repose,
Car on se lasse, même à servir une rose . . .
Les beaux petits pieds nus dont le pas est peu sûr
Dorment; et son berceau, qu'entoure un vague azur
Ainsi qu'une auréole entoure une immortelle,
Semble un nuage fait avec de la dentelle;
On croit, en la voyant dans ce frais berceau-là,
Voir une lueur rose au fond d'un falbala;
On la contemple, on rit, on sent fuir la tristesse,
Et c'est un astre, ayant de plus la petitesse;
L'ombre, amoureuse d'elle, à l'air de l'adorer;
Le vent retient son souffle et n'ose respirer.
Soudain, dans l'humble et chaste alcôve maternelle,
Versant tout le matin qu'elle a dans sa prunelle,
Elle ouvre la paupière, étend un bras charmant,
Agite un pied, puis l'autre, et si diviniment
Que des front dans l'azur se penchent pour l'entendre.
Elle gazouille . . . —Alors, de sa voix la plus tendre,
Couvant des yeux l'enfant que Dieu fait rayonner,
Cherchant le plus doux nom qu'elle puisse donner
A sa joie, à son ange en fleur, à sa chimère:
—Te voilà réveillée, horreur! lui dit sa mère.

VICTOR HUGO

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն. — Իւր թոռանց սէրն ու գորովը ներշնչած են մեծանուն քերթողին մի այսպիսի գողտրիկ հատուած լի այնքան խանդիւ և գեղով։ Ի՜նչ սիրուն ոտանաւոր, ի՜նչ փափկութիւն, երբ կ՚ըսէ օրօրոցին համար «Nuage fait avec de la dentelle» և մանկան համար «Lueur rose au fond d'un falbala»։ Այս հիասքանչ յանգերուն ներքեւ պահուած կը միան աննման բանաստեղծին բարութիւնն, հիացումն, գորովանքն և ողջոյն հոգին։

Բացատրութիւն՝ բառից. — Sieste, քուն, ուր ենթակայ կ՚ըլլայ մարդ ցերեկուան տաքութենէն. — — Auréole, այն լուսեղէն շրջանակն զոր կ՚երեւակայեն սրբոց գլխոյն շուրջը. — Falbala, շրջազգեստից շուրջը դրուող զարդ մը. — Horreur, սիրուն երգիծանք, զոր մարք յաճախ իրենց զաւակաց կ՚ուղղեն։

Արտասանութիւն. — Արտասանեցէք սոյն հատուածն փափուկ և շնորհալի եղանակաւ մը։ Le vent retient son souffle եւ. պէտք է մեղմ ձայնիւ արտասանուիլ։ Լաւ մը զգացնել տուէք այն շարժումներն զորս յաջորդաբար արթնցող մանկիկ մը կ՚ընէ։ Gazouille պարտի խիստ կամաց ըսուիլ։ Գալով վերջին տողին, պէտք է արտասանել ժպտելով՝ մօրը նման գլխու նշան մ՚ընելով։

38.

LA SOURCE

Tout près du lac filtre une source,
Entre deux pierres, dans un coin;
Allègrement l'eau prend sa course
Comme pour s'en aller bien loin.

Elle murmure: « Oh! quelle joie!
Sous la terre, il faisait si noir!
Maintenant ma rive verdoie,
Le ciel se mire à mon miroir.

« Les myosotis aux fleurs bleues
Me disent: ne m'oubliez pas!
Les libellules, de leurs queues,
M'égratignent dans leurs ébats.

A ma coupe, l'oiseau s'abreuve;
Qui sait? Après quelques détours
Peut-être deviendrai-je un fleuve
Baignant l'eau, rochers et tours.

« Je borderai de mon écume
Ponts de pierre, quai de granit,
Emportant le steamer qui fume
A l'océan où tout finit. »

Ainsi la jeune source jase,
Formant cent projets d'avenir;
Comme l'eau qui bout dans un vase,
Son flot ne peut se contenir.

Mais le berceau touche à la tombe;
Le géant futur meurt petit:
Née à peine, la source tombe
Dans le grand lac qui l'engloutit.

THÉOPHILE GAUTIER

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն. — Թէօֆիլ Կօթիէ որ քննադատ-վիպագիր և ճանապարհորդ հեղինակներէն մին եղած է Գաղղիոյ մատենագրութեան մէջ, իւր այս գողտրիկ հատուածոյն մէջ սկիզբէն մինչեւ վերջ յայտնած է իւր բարձր տաղանդն ։ Ի՜նչ շնորհալի և սիրուն գրչաւ մը նկարագրած է աղբերակին փառատենչիկ զգացումներն և ինչ հանդարտ ու լուրջ եղանակաւ մը գծագրած է փառասէրին վախճանը. « Ով որ բարձրանայ, կ՚իյնայ »։

Բացատրութիւն բառից. — Aux fleurs bleues, կապուտակ ծաղիկներ ունեցող. — Quai de granit, կրանիտ քարէ շինուած քարափ. — Steamer, շոգենաւ. — Engloutit, կը կլանէ. — Pont de pierre, քարէ կամուրջ։

39.

LE CHANT DES BUCHERONS

Voici les bûcherons, les francs coupeurs de chênes!
Par la neige ou la pluie ils font leur dur métier,
Dès que le jour commence; en route! le gibier
Ne rôde pas plus qu'eux dans les forêts lointaines;
Leurs jarrets sont de fer, leurs muscles sont d'acier,
Voici les bûcherons, les francs coupeurs de chêne.

L'arbre, dans le taillis comme un géant campé,
Au-dessus du chemin dressait sa grande taille;
Son tronc large et noueux semblait une muraille . . .
Dans l'herbe le voilà gisant . . . qui l'a frappé?
Ce sont les bûcherons; ils ont, comme une paille,
Brisé l'arbre géant dans le faillis campé.

Qui nourrit de charbon la fournaise béante?
Où l'on coule la fonte, où l'on forge le fer?
Qui fournit leurs grands mâts aux vaisseaux de la mer,
Qui donne à la maison sa porte et sa charpente?
Qui fait luire dans l'âtre un soleil en hiver
Et nourrit de charbon la fournaise béante?

Ce sont les bûcherons.—Leur bras n'est jamais las.
Parfois, quand la forêt de brouillards imprégnée,
Fait silence l'hiver, le bruit d'une cognée
Ou d'un chêne qui roule et tombe avec fracas,
Retentit dans le fond d'une combe éloignée . . .
Ce sont les bûcherons, leur bras n'est jamais las.

Honneur aux bûcherons, aux francs coupeurs de chêne,
Ils n'ont pas sitôt mis le pied hors du taillis
Qu'ils se sentent le cœur pris du mal du pays.
Au bois est leur patrie, au bois sont leurs domaines;
Leurs fils y grandiront près des pères vieillis,
Les fils des bûcherons, des francs coupeurs de chênes.

ANDRÉ THEURIET

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն. — *Այս գեղեցիկ և եռանդուն նկարագրութեան մէջ, հեղինակն մեզ կը ցուցնէ փայտահատն, յաղթող հսկայ կաղնիին՝ որոյ ճիւղերն ածխոյ պիտի վերածուին և կամ վառարանին մէջ պիտի այրին ձմեռն ։ Փուռերուն մէջ երկաթի հանածոյին հետ խառնուած այդ ածուխն «ձոյլ» պիտի արտադրէ, հսկայ ծառին կոճղը ծովուն նաւուց համար «բարձր կայմեր» պիտի տայ ։*

Փայտահարի արուեստն խիստ դժուարին է և սակայն նա եւս ունի իւր հաճոյքներն զորս կ'երգէ հեղինակն ճշմարիտ գործաւորի մը դերն ստանձնելով ։

Բացատրութիւն բառից. — Bûcheron, *փայտահար.* — Muscles, *դնդեր, մարմնոյն շարժման գործարանն.* — Noueux, *հանգոյցներով ծածկուած.* — Fournaise, *հոս ընել կ'ուզէ փուռի մը ներքնակողմն կրակէն սաստիկ տաքցած ։* Combe, *ցած տեղ մը բլրակներով շրջապատուած ։*

Արտասանութիւն. — Պէտք է արտասանել այդ հատուածն զօրաւոր ձայնիւ մը, ուժգին շեշտով մը, մանաւանդ հարցական պարբերութեանց մէջ, ինչպէս, Qui nourrit de charbon . . . ?

40.

L'ABEILLE ET LE SERPENT

Parmi les fleurs et la verdure,
L'abeille et le serpent hideux
Cherchent la sève la plus pure,
Et s'en nourrissent tous les deux.

Mais, opposés par leur génie,
Vivant sur les mêmes gazons,
L'une les change en embroisie,
Et l'autre les change en poisons.

De la plante la plus amère
L'abeille sait tirer du miel;
Dans l'herbe la plus salutaire
Le serpent puise un suc mortel.

En quelque lieu qu'il se repose,
On voit le feuillage mourir;
Elle vole de rose en rose,
De lis en lis, sans les flétrir.

Elle boit les pleurs de l'Aurore,
Sans en ternir la pureté:
L'onde pâlit, se décolore,
Quand le reptile en a goûté.

Dans son palais géométrique,
L'Abeille vit pour l'univers:
Proscrit par la haine publique,
Le serpent règne aux lieux déserts.

De sa caverne insidieuse,
Il menace tous les vivants:
Dans sa cellule studieuse,
Elle est l'exemple des savants.

Utile au pauvre, l'une entasse
Tous ses trésors dans les hameaux;
Et, sacrilège avec audace,
L'autre dépouille les tombeaux.

Entendez l'essaim qui murmure:
C'est la voix d'un peuple innocent
Du serpent la famille obscure
Siffle: c'est la voix du méchant.

CERUTTI

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն. — Մեղուն՝ հանճարեղ, աշխատասէր և պատուաւոր մարդուն պատկերն է, որ արդասաւոր կ՚ընէ իր գործերն, կ՚ազնուացնէ ամէն ինչ, և իր աշխատութիւնք ամէն պարագայի մէջ մարդկութեան օգտակար կ՚ըլլան։

Օձն՝ պատկեր է չար մարդուն որ նենգութեամբ, զրպարտութեամբ կ՚ապրի. իր ամէն արարք խարդախ են, կը ջանայ աւրել այլոց աշխատութիւնքն, և ի մի բան վտանգաւոր անհատ մ՚է ընկերութեան մէջ։

Պատուաւոր մարդուն աշխատութիւնը կը յիշեցնէ մեղուին բզզիւնն · չարն՝ որ կը խօսի, օձն՝ որ կը սլէ, միեւնոյն սոսկումն և տհաճութիւնն կ'առթեն մեզ։

Բացատրութիւն բառից · — Sève, տնկոց սննդարար հեղանիւթն · — Ambroisie, ընտրելագոյն խորտիկ, առակաց մէջ՝ չաստուածոց սնունդն էր։ Les pleurs de l'aurore, առաւօտեան ցօղն · — Palais géométrique, այն ութնանկիւն կանոնաւոր փջիջներն զորս մեղուն կը շինէ իւր փեթակին մէջ · — Insidieux, խարդախ, որ կը խաբէ և թակարդներ կը լարէ · — Essaim, մեղուայ խումբ։

Արտասանութիւն · — (Հնչումն օ գրի) դաս մը բառից մէջ · ինչպէս, rose, répose, chose, օ ձայնաւորն երկարէ և oh! զարմացական միջարկութեան նման կ'արտասանուի։ Ձայներնիդ փոխեցէք երբ մեղուէն օձին անցնիք · առաջին պարագային մէջ գրէք հրապոյր, հրճուանք և բարի նախանձ։ Երկրորդին մէջ տհաճութիւն, դառնութիւն և կսկիծ։

41.

LE LION DE FLORENCE

Près des murs de Florence, une coutume antique
Consacrait tous les ans une fête rustique:
Le peuple des hameaux dans les champs d'alentour,
En chœur vient du printemps saluer le retour.
Tout-à-coup, ô terreur! un formidable accent
Perce la profondeur du bois retentissant:

Un lion, l'œil en feu, se présente à la vue:
Tout fuit. Dans ce désordre, une mère éperdue,
Emporte son enfant . . . Dieu! ce fardeau chéri,
De ses bras échappé, tombe: elle jette un cri,
S'arrête. Il est déjà sous la dent dévorante;
Elle le voit, frémit, reste pâle, mourante,
Immobile, l'œil fixe et les bras étendus.
Elle reprend ses sens un moment suspendus:
La frayeur l'accablait, la frayeur la ranime.
O prestige d'amour! o délire sublime!
Elle tombe à genoux: «Rends-moi, rends-moi mon fils»
Ce lion si farouche est ému par ses cris,
La regarde, s'arrête, et la regarde encore:
Il semble deviner qu'une mère l'implore;
Il attache sur elle un œil tranquille et doux,
Lui rend ce bien si cher, le pose à ses genoux,
Contemple de l'enfant le paisible sourire,
Et dans le fond des bois lentement se retire.

MILLEVOYE

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն. — Այս վսեմ հատուածն կը յայտնէ մեզ մայրենի սիրոյն զօրութիւնը։ Մայրն միայն կրնայ արձակել այդ ճիչն, կարող ապշեցնելու և յուզելու ամենէն արիւնարբու գազանն իսկ։ Ի՛նչ սոսկալի վիշտ մ՚է մօր մը համար տեսնել իւր զաւակին դառնաղէտ մահն։ Առիւծն, որոյ նկարագիրն առաւել վեհանձն է քան անգութ, և որ

ինքն իսկ կը սիրէ ձագերն, կարող է հասկնալու նմանօրինակ զգացում մը։

Բացատրութիւն բառից. — Fêtes rustiques, գեղջ-կական տօն, հանդէս. — Accent, այսինքն՝ ճիչ, մռնչիւն. — Délire, զառանցանք, յիմարութիւն։

Արտասանութիւն. — Առաջին չորս տողերէն վերջ, արտասանեցէք սոսկմամբ և երկիւղով։ Հիացմամբ և հրապուրանօք ըսէք, O prestige d'amour! եւ։ Մնացեալն պէտք է հանդարտ և մեղմ ձայնիւ արտասանուիլ։

42.

LE COCHE ET LA MOUCHE

Dans un chemin montant, sablonneux, malaisé,
Et de tous les côtés au soleil exposé,
Six forts chevaux tiraient un coche.
Femmes, moines, vieillards, tout était descendu:
L'attelage suait, soufflait, était rendu.
Une mouche survient, et des chevaux s'approche,
Prétend les animer par son bourdonnement,
Pique l'un, pique l'autre, et pense à tout moment
Qu'elle fait aller la machine.
S'assied sur le timon, sur le nez du cocher.
Aussitôt que le char chemine,
Et qu'elle voit les gens marcher,
Elle s'en attribue uniquement la gloire,
Va, vient, fait l'empressée: il semble que ce soit
Un sergent de bataille allant à chaque endroit

Faire avancer ses gens et hâter la victoire.
La mouche, en ce commun besoin,
Se plaint qu'elle agit seule, et qu'elle a tout le soin;
Qu'aucun n'aide aux chevaux à se tirer d'affaire.
Le moine lisait son bréviaire:
Il prenait bien son temps! une femme chantait:
C'était bien de chansons qu'alors il s'agissait!
Dame mouche s'en va chanter à leurs oreilles,
Et fait cent sottises pareilles,
Après bien du travail, le coche arrive au haut.
Respirons maintenant, dit la mouche aussitôt,
J'ai tant fait que nos gens sont enfin dans la plaine,
Ça, messieurs les chevaux, payez-moi de ma peine.
Ainsi, certaines gens faisant les empressés,
S'introduisent dans les affaires:
Ils font partout les necessaires,
Et, partout importuns, devraient être chassés.

LA FONTAINE

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն առակին. — Կեանք, շարժում, ճըշմարտութիւն կայ այս առակին մէջ։ Դժուարին է գտնել բան մը առաւել կատարեալ քան նկարագրութիւնն յիշեալ ճանճին որ պարապ տեղ կը յուզուի, իւր անձին կարեւորութիւն կու տայ, շնչելու ժամանակ իսկ չը գտներ և որուն ոչ ոք ուշադրութիւն կը դարձնէ։

Այս գեղեցիկ օրինակ մը չը՞ կրնար լինել այն

դաս մը մարդոց որք ամէն գործի մէջ մտնելով, գլխաւոր աշխատողաց դասէն կը կարծեն լինիլ, և սակայն իրենց անգործութեամբն արժանի իսկ են մերժման :

Բացատրութիւն բառից . — Coche, հանրային կառք . — Etre rendu, խիստ յոգնած ըլլալ . — Sergent de bataille, պաշտօնեայ որ պարտաւորութիւն ունի պատերազմի մէջ զօրախումբերն կարգաւորելու . — Bréviaire, այն գիրքն ուր կայ կրօնաւորաց ամենօրեայ պաշտամունքն . — Au haut, այսինքն՝ լերան բարձունքն :

Արտասանութիւն . — Թող ձեր ուշադրութեան առարկայ լինի *un* ի հնչումն . արտասանեցէք *eun*. ինչպէս . comm*eun*, import*euns*, և ոչ թէ *in*, ինչպէս . comm*in* եւայլն :

Զգացուցէք բառից ստորճանաւորումն ձայներնիդ քիչ մ'աւելցնելով, ինչպէս . femmes, moines, vieillards, եւայլն . suait, soufflait, եւայլն : Թող ձեր ձայնն քիչ շատ ճանճին չնչառութիւնն և անօգուտ ճիչերն զգացնէ :

Բարոյականը ըսելէ առաջ, պէտք է միշտ չորս կամ հինգ երկվայրկեան հաշուել :

43.

LA VENDANGE

Hier, on cueillait à l'arbre une dernière pêche,
Et ce matin voici dans l'aube épaisse et fraîche
L'automne qui blanchit sur les coteaux voisins.
Un fin givre a ridé la pourpre des raisins.

Là-bas, voyez-vous poindre au bas de la montée
Le cep aux feuilles d'or dans la brume argentée ?
L'horizon s'éclaircit en de vagues rougeurs,
Et le soleil levant conduit les vendangeurs.

Avec des cris joyeux ils entrent dans la vigne;
Chacun dans le sillon que le maître désigne,
Serpe en main, sous le cep a posé son panier
Honte à qui reste en route et finit le dernier.

Le rire et les clameurs stimulent sa paresse,
Aussi comme chacun dans sa gaîté se presse.
Presque au milieu du champ, déjà brille là-bas,
Plus d'un rouge corset parmi les échalas.

Voici qu'un lièvre part: on va ses oreilles,
La grive au cri perçant fuit et rase les treilles.
Malgré les rires fous, les chants à pleine voix,
Tout panier s'est déjà vidé plus d'une fois.

Et bien des chars ployant sous l'heureux vendange
Exortés des enfants sont partis pour la grange;
Au pas lent des taureaux les voilà revenus,
Rapportant tout l'essaim des marmots aux pieds nus.

Qu'il est doux de les voir, si vifs dans leurs ébats,
Près des ceps oubliés se livrant des combats,
Préludant par des pleurs à de folles risées,
Tout empourprés du jus des grappes écrasées !

Fêtez les raisins mûrs ! Venez de toutes parts,
Enfants, sur les tonneaux qui sonnent dans les chars,
C'est votre fête à vous quand on cueille ce fruit,
C'est le jour du fou rire et des chants et du bruit.

V. DE LAPRADE

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն. — Սիրուն նկարագրութիւն այգեկութի, հաճոյալի և գեղեցիկ շրջանակի մը մէջ առնուած։ Այս հատուածին մէջ ամէն ինչ զուարթ և պայծառ է, աշնան կարմրագոյն արեգակն, գործաւորաց ծիծաղն, նապաստակին երկիւղն որ կը պահուըտի ականջներն միայն ցուցնելով, տղայոց ուրախառիթ ճիչերն ու ոստումներն, այգեկութի առատութիւնն, եւայլն։

Բացատրութիւն բառից. — Aube, *արշալոյս. —* La pourpre, *ծիրանեգոյն. —* Poindre, *ծագել. —* Cep, *որթատունկ. —* Clameurs, *սաստիկ ճիչեր. —* Échalat, *այն ցօղունը որոյ վրայ հաստատուած է որթատունկը. —* Près des ceps oubliés, *ակնարկութիւն այն խաղողներուն զորս այգեգործք կը լքանեն։*

Արտասանութիւն. — Երբ cep *բառէն վերջ, բաղաձայնով սկսող բառ մը գայ, յայնժամ* p *գիրն*

անձայն կը մնայ. օրինակի համար, Un cé de vigne, *և երբ յաջորդ բառն ձայնաւորով մը սկսի, այն ատեն* p *կ'արտասանուի, ինչպէս.* Le cepaux feuilles d'or.

Սոյն հատուածն պարտի ըսուիլ պայծառ և զուարթ ձայնիւ մը, ժպիտ ի շրթունս. ձայներնիդ մեղմացուցէք, Au pas lent des taureaux *եւայլն. ձայներնիդ կակղեցուցէք*, Qu'il est doux de les voir si vifs, *եւայլն. բարձրացուցէք ձայներնիդ*, Fêtez les raisins mûrs, *եւայլն։*

44.

LA LEÇON

Souriant, le vieux maître est assis au milieu
D'un cercle d'écoliers à la mine vermeille.
Il leur lit lentement l'Horace de Corneille
D'une voix pleine encore de jeunesse et de feu.
Leurs grands yeux étonnés, plus pétillants qu'au jeu
Semblent des lutins bleus qu'un rêve ardent éveille,
Et leurs fronts, qu'un désir de victoire ensoleille,
Pour le dernier romain font un suprême voeu.
Leurs bouches s'entrouvrant à des fleurs sont pareilles,
Ainsi que des oiseaux sur le bord des corbeilles,
On dirait un essaim d'affamés à nourrir.
Et quand le doux vieillard, dont le regard s'anime
Prononce en frémissant le qu'il *mourût* sublime :
« Maître, dit un enfant, je saurais bien mourir ! »

FRÉDÉRIC BATAILLE

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն. — *Ֆրէտէրիք Գաթայլ, ժամանակակից բանաստեղծներէն մին, պարզ, գեղեցիկ և խորհիմաստ քերթուածի մը ներքեւ նկարագրած է ճարտար կերպիւ ուսուցչին խանդն Ոդիսէոսն կարդացած ժամանակ, մանկանց ունկնդրութիւնն և վերջնոյն պատասխանն։ Ի՞նչ գեղեցկութիւն և բանաստեղծական նրբութիւն կայ իւր գրուածին մէջ երբ մանկանց բերանները ծաղկանց կը նմանցնէ, և զմանկունս՝ տոփալլուկ թռչնոց երամի մը։*

Արտասանութիւն. — *Նախ հասկցէ՛ք այն հատուածն զոր պիտի արտասանէք և ըսէք ինչպէս որ կը խօսիք։ Ինչպէս խօսակցութեան, նոյնպէս և արտասանութեան մէջ ձայնին շեշտերն պիտի լինին բնական։*

Ըսէք սոյն հատուածն հանդարտութեամբ և ժպիտ ի շրթունս. թող ձեր դէմքն յանգերուն նման շնորհալի լինի։ Վերջին տողն ոգեւորեալ արտասանեցէք, ամենայն լրջութեամբ և հաստատամտութեամբ։

45.

LA FEUILLE

« De ta tige détachée
Pauvre feuille dèssechée,
Où vas-tu? —Je n'en sais rien.
L'orage a frappé le chêne
Qui seul était mon soutien.
De son inconstante haleine
Le zéphyr ou l'aquilon
Depuis ce jour me promène
De la forêt à la plaine,
De la montagne au vallon.
Je vais où le vent me mène
Sans me plaindre ou m'effrayer;
Je vais où va toute chose,
Où va la feuille de rose
Et la feuille de laurier.

ARNAULD

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն. — Առնօլտ՝ ծնեալ 1766ին և մեռեալ 1834ին, անդամ Գաղղիոյ Ակադեմիոյ, գրած է բազմաթիւ քերթուածներ, առակներ, և մանաւանդ բաւական ընտիր ողբերգութիւններ, բայց ողբերգակ քերթողաց մէջ երկրորդական դիրք մը կը գրաւէ։ Իւր բանաստեղծութեանց գեղեցկագոյն գոհարն կրնայ նկատուիլ La feuilleն որ փոքր

բան մ'է, բայց իր տեսակին մէջ «գլուխ գործոց» մ'է։ Բոլոր տողերն ալ ներդաշնակ են, ինչպէս՝ զեփիւռին տրտունջը և հողմոց շունչը։ Անկից զատ, կը բովանդակէ աւելի խորին իմաստ մը։ Վարդի տերևն՝ գեղեցկութիւնն է. Թափնին՝ փառք. յաճախ վաղանցուկ առաւելութիւններ որոցմէ վեր հարկ է միշտ նախադասել այն մշտատև առաքինութիւններն որք կրնան ամէն մասամբ ապահովել մարդուս երջանկութիւնն։

Բացատրութիւն բառից։ — Zéphyr, *քաղցր և հաճելի հողմ.* — Aquilon, *հիւսիսային հողմ.* — La feuille de rose, *այսինքն՝ խորհրդանշան գեղեցկութեան.* — La feuille de laurier, *փառաց խորհրդանշան։*

Արտասանութիւն. — *Այս փափուկ հատուածն պէտք է ըսուիլ տխրագին և հանդարտ ձայնիւ, զգացնել տալով վերջին երկու տողերուն մէջ եղած ակնարկութիւնն։*

46.

LES ANIMAUX MALADES DE LA PESTE

Un mal qui répand la terreur,
Mal que le ciel en sa fureur
Inventa pour punir les crimes de la terre,
La peste (puisqu'il faut l'appeler par son nom),
Capable d'enrichir en un jour l'Achéron,
Faisait aux animaux la guerre.
Ils ne mourraient pas tout, mais tous étaient frappés:
On n'en voyait point d'occupés

A chercher le soutien d'une mourante vie;
Nul mets n'excitait leur envie;
Ni loups ni renards n'épiaient
La douce et l'innocente proie;
Les tourterelles se fuyaient:
Plus d'amour, partant plus de joie.
Le lion tint conseil et dit: Mes chers amis,
Je crois que le ciel a permis
Pour nos péchés cette infortune,
Que le plus coupable de vous
Se sacrifie aux traits du céleste courroux;
Peut-être il obtiendra la guérison commune,
L'histoire nous apprend qu'en de tels accidents
On fait de pareils dévouements.
Ne nous flattons dont point; voyons sans indulgence
L'état de notre conscience.
Pour moi, satisfaisant mes appétits gloutons,
J'ai dévoré force moutons.
Que m'avaient-ils fait? Nulle offense;
Même il m'est arrivé quelquefois de manger
Le berger.
Je me dévouerai donc s'il le faut; mais je peux
Qu'il est bon que chacun s'accuse ainsi que moi:
Car on doit souhaiter, selon toute justice,
Que le plus coupable périsse.—
Sire, dit le renard, vous êtes trop bon roi;
Vos scrupules font voir trop de délicatesse.
Eh bien! Manger moutons, canaille, sotte espèce,
Est-ce un péché? Non, non, vous leur fîtes, seigneur,
En les croquant, beaucoup d'honneur;
Et quand au berger, l'on peut dire
Qu'il était digne de tous maux,

Etant de ces gens-là qui sur les animaux
Se font un chimérique empire.
Ainsi dit le renard, et flatteurs d'applaudir,
On n'osa trop approfondir
Du tigre, ni de l'ours, ni des autres puissances,
Les moines pardonnables offenses.
Tous les gens querelleurs, jusqu'aux simples mâtins,
Au dire de chacun, étaient de petits saints.
L'âne vint à son tour et dit: J'ai souvenance
Qu'en un pré de moines passant,
La faim, l'occasion, l'herbe tendre, et je pense,
Quelque diable aussi me poussant,
Je tondis de ce près la largeur de ma langue.
Je n'en avais nul droit, puisqu'il faut parler net.
A ces mots on cria haro sur le baudet,
Un loup quelque peu clerc prouva par sa harengue
Qu'il fallait dévouer ce maudit animal,
Ce pelé, ce galeux, d'où venait tout le mal.
Sa peccadille fut jugée un cas pendable.
Manger l'herbe d'autrui! Quel crime abominable!
Rien que la mort n'était capable
D'expier son forfait. On le lui fit bien voir.
Selon que vous serez puissant ou misérable,
Les jugements de cœur vous rendront blanc ou noir.

LA FONTAINE

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն. — Սա՝ Լաֆոնթէնի գեղեցկագոյն առակներէն մին է։ Ահաւոր հիւանդութեան և իւր կոտորածից նկարագրութիւնը սրտաշարժ է։ Եւ որքան նրբամտութիւն ամենալուրջ խնդրոց մէջ իսկ։

Բացատրութիւն բառից.—L'Achéron, դժոխոց գետն.
—Partant, հետեւաբար.— Pareils dévouements, հնութեան մէջ, մարդիկ իրենց անձը ամէն չաստուածոց կը նուիրէին, այսպէս կարծելով ամոքել ժողովրդոց ցասումն.— Haro, բացագանչութիւն, մէկը անարգելու համար.—Harangue, ճառ։

Ուղղագրութիւն.— Un կը հնչուի eunի նման. արտասանեցէք *eun* mal qui répand եւայլն։ J'ai souvenance qu'en *eun* pré եւայլն։

Սոյն տաղին պարտի ըսուիլ ծանր, լուրջ և սկիզբներն տխուր ձայնիւ մը։ Առիւծին ճառն՝ սաստկութեամբ, աղուեսինն՝ խորամանկութեամբ։ Ցած ձայն պէտք է վճիռն արտասանած ժամանակնիդ։

47.

AVRIL

Avril, l'honneur des bois
Et des mois;
Avril, la douce espérance
Des fruits qui sous le coton
Du bouton,
Nourrissent leur jeune enfance.

Avril, l'honneur des près vert
Jaunes, pers,
Qui, d'une humeur bigarrée,
Emaillent de mille fleurs
De couleurs,
Leur parure diaprée;

Avril, l'honneur des soupirs,
Des zéphyrs,
Qui, sous le vent de leur aile
Dressent encore aux forêts
De doux rêts
Pour ravir Flore la belle.

Avril, c'est ta douce main
Qui, du sein.
De la nature, desserre
Une moisson de senteurs
Et de fleurs,
Embaumant l'air et la terre.

C'est toi, courtois et gentil,
Qui d'exil
Retires ces passagères,
Ces hirondelles qui vont,
Et qui sont
Du printemps les messagères.

L'aubepine et l'églantin
Et le thym,
L'œillet, le lis et les roses,
En cette belle saison
A foison
Montrent leurs robes écloses.

Le gentil rossignolet
Doucelet
Découpe dessous l'ombrage
Mille fredons babillards,
Frétillards
Au doux chant de son ramage.

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն. — *Ռեմի Պելլօ, ծնեալ 1528ին և մեռեալ 1577ին, ԺԶ. դարու Գաղղիացի նշանաւոր քերթողներէն մին եղած է։ Իւր բազմաթիւ երկոց մէջէն նշանաւոր է «Ապրիլ» տիտղոսով բանաստեղծութիւնն, ամենէն աւելի ճաշակելի և սիրուն կտորներէն մին։ Ամէն ինչ նորաբոյս է վերբայխշեալ տողերուն մէջ, թեւթեւ զեփիւռին թեւերուն նման, քաղցր դեռատի սոխակին գեղգեղանաց հանգոյն. ի մի բան խիստ փափուկ և շնորհալի։ Հեղինակն մի քանի հին բառեր գործածած է,* rossignolet, doucelet, *զորս չենք տեսներ արդի բառարանաց մէջ։*

Բացատրութիւն բառից. — Pers, *կապոյտ գոյն.* — Diaprée, *փոփոխական գոյներով.* — Flore, *դիցաբանութեան մէջ, պարտիզաց և ծաղկանց չաստուածն.* — Eglantin, *վայրենի վարդ։*

Արտասանութիւն. — *Դժուարաւ կ՚արտասանուին ընդհանրապէս այն ամէն քերթուածներն յորս աւելի նկարագրութիւն կայ քան գործ և շարժում։ Ըսէք սոյն սիրուն բանաստեղծութիւնն հանդարտ, մեղմ, անուշ ձայնիւ, աւելի զգացմամբք և հրապուրանօք։ Կէտադրութեան նշան չեղած տեղն մի՛ կենաք։*

48.

L'AMITIÉ

Noble et tendre amitié, je te chante en mes vers:
Du poids de tant de maux semés dans l'univers,
Par tes soins consolants, c'est toi qui nous soulages.
Trésor de tous les lieux, bonheur de tous les âges,
Le ciel te fit pour l'homme, et tes charmes touchants
Sont nos derniers plaisirs, sont nos premiers penchants,
Qui de nous, lorsque l'âme encor naïve et pure
Commence à s'émouvoir et s'ouvre à la nature;
N'a pas senti d'abord, par un instinct heureux,
Le besoin enchanteur, ce besoin d'être deux,
De dire à son ami ses plaisirs et ses peines?
D'un zéphyr indulgent si les douces haleines
Ont conduit mon vaisseau sur des bords enchantés,
Sur ce théâtre heureux de mes prospérités.
Brillant d'un vain éclat, et niant pour moi-même,
Sans épancher, mon cœur, sans un ami qui m'aime,
Porterai-je moi seul, de mon ennui chargé,
Tout le poids d'un bonheur qui n'est point partagé?
Qu'un ami sur mes bords soit jeté par l'orage,
Ciel! avec quel transport je l'embrasse au rivage!
Moi-même entre ses bras, si le flot m'a jeté,
Je ris de mon naufrage et du flot irrité.
Oui, contre deux amis la fortune est sans armes;
Ce nom répare tout: sais-je, grâce à ses charmes,
Si je donne ou j'accepte! il efface à jamais
Ce mot de bienfaiteur et ce mot de bienfaits,
Un ami! Ce nom seul me charme et me rassure,

C'est avec mon ami que ma raison s'épure,
Que je cherche la paix, des conseils, un appui;
Je me soutiens, m'éclaire et me calme avec lui.
Dans des pièges trompeurs si ma vertu sommeille,
J'embrasse en le suivant sa vertu qui m'éveille:
Dans le champ varié de nos deux entretiens,
Son esprit est à moi, ses trésors sont les miens.
Je sens, dans mon ardeur, par les siennes pressées,
Naître, accourir en foule, et jaillir mes pensées.
Mon discours s'attendrit d'un charme interéssant
Et s'anime à sa voix du geste et de l'accent.

DUCIS

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն. — Ժան Ֆրանսուա Տիւսի, ողբերգակ քերթող, ծնեալ ի Վէրսայլ 1733ին, և մեռեալ 1816ին, առաջինն եղաւ գաղղիական թատեր վրայ տեղափոխողն Շէյքսփիրու անգղիացի մեծանուն քերթողին ողբերգութիւններն։ Տիւսիւ եւս Լաֆօնթէնի նման երգած է Բարեկամութիւնն։ Երկուքն ալ զայն գործադրած են անսահման վստահութեամբ և հաւատարմութեամբ, թէպէտ տարբեր եղանակաւ, և երկուքին եւս ճաշակած են նորա պտուղները։

Ո՛րքան քաղցրութիւն, մտերմութիւն և գորով վերոյիշեալ տողերուն մէջ։ Ամէնքն ալ կրնան նկատել տարբեր ձեւի ներքեւ առածներ մի և նոյն նիւթոյն վրայ. բարեկամի մը պէտքն։ Երանի՜ այնմ որ պիտի կարենայ զանոնք գործնականապէս վայելել։

Բացատրութիւն բառից. — D'un zéphyr indulgent . . . *Հարստութիւնն բաղդատուած է հողմոյն որ կ'ուռեցնէ նաւու մը առագաստներն.* — Dans des pièges trompeurs . . . *այսինքն թէ՝ եթէ շեղած ըլլայի առաքինութեան ճանապարհէն և մտնէի յոռի ճանապարհին մէջ.* — Par les siennes pressées . . . *այսինքն թէ՝ իւր խորհուրդներն ու մտերմութիւններն զորս պիտի արձակէ իմ խորհուրդներս:*

Արտասանութիւն. — Instinct *բառին երկու վերջին գրերն անձայն են, արտասանեցէք* instin: *Եղակիի մէջ* c *գիրը միայն ձայնաւորին առջեւ կ'արտասանուի (Լինթ.է) կարելի է ըսել.* Un instinct heureux (*էօն էնսթէնք էօռէօ*): *Յոգնակիի մէջ.* s *կ'արտասանուի* Des instincts impetueux (*տէզէնսթէնզէմբէթիւէօ*). *Արտասանեցէք* Son *espri* est à moi, *և ոչ թէ* son esprit est à moi, est à *ին պատճառաւ:*

Այս հատուածը պէտք է արտասանել հանդարտ, քաղցր և հաճոյալի ձայնիւ մը լի բարութեամբ և վստահութեամբ: Ձայնը պարտի յուզեալ լինիլ ի յուշ այն անարատ հաճոյից զորս կը ճաշակենք գեղեցիկ բարեկամութեան մը մէջ:

49.

BERCEUSE

Dors dans ton berceau, petite Mireille,
Comme l'oiselet s'endort dans son nid
Plein d'aube vermeille
Dors: ta mère est là! Dors, ton père veille!
Dors bien doucement; l'amour te bénit!
Dors dans ton berceau, petite Mireille;
Comme l'oiselet s'endort dans son nid.

Nous t'avons donné, charmante mignonne,
Un nom fait avec des syllabes d'or
Où le ciel rayonne.
Et ce nom est comme un grelot qui sonne,
Dans les grands blés mûrs, quand vient Messidor.
Nous t'avons donné, charmante mignonne,
Un nom fait avec des syllabes d'or!

Nous t'avons donné, pour que tu sois belle,
Des bras tout dodus et des pieds tout ronds,
Plus légers qu'une aile.
L'aube en se levant baise ta prunelle,
Et ton front est doux entre tous les fronts.
Nous t'avons donné pour que tu sois belle,
Des bras tout dodus et des pieds tout ronds.

Tout beau jour finit, tout rêve s'efface,
La tempête suit le ramier frileux
Qui dans l'azur passe,
Mais nous avons tant regardé l'espace
Que tout notre ciel est dans les yeux bleus.
Tout beau jour finit, tout rêve s'efface,
La tempête suit le ramier frileux.

Ton sommeil ressemble au sommeil des roses.
Quels jolis plis gras autour de ton cou,
Lorsque tu reposes !
Le souffle gazouille à tes lèvres closes :
Laisse-toi berçer, mon petit bijou !
Ton sommeil ressemble au sommeil des roses ;
Quels jolis plis gras autour de ton cou !

Au creux des coussins blottis bien la tête ;
Ceux qui sont petits demain seront grands,
Petite fillette !
Puis en t'eveillant, tu feras risette
A ta grande sœur, bébé de quatre ans.
Aux creux des coussins blottis bien la tête ;
Ceux qui sont petits, demain seront grands.

CLOVIS HUGUES

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն. — Հայրական սէրէն ներշնչեալ մեղմաշունչ և հրաշագեղ քերթուած մ՚է։ Ոչինչ այնքան աւելի ճիշդ է, որքան օրօրոցի մը բաղդատութիւնն թռչնիկի մը բունին հետ։ Երկու պարագայից մէջ, հայրն և մայրն նախանձոտ խնամով մը կը պաշտպանեն իրենց զաւակն. և մինչդեռ մանկիկն կ՚օրօրուի իւր ծնողքէն, անդին զեփիւռին շունչն է որ կ՚օրօրէ մեղմիկ այն ոստն ոյր վրայ թռչունն շինած է այնքան արուեստիւ իւր փաղանցուկ բնակարանն։ Ի՛նչ փափուկ և շնորհալի են հեղինակին սա խօսքերն. « Nom fait avec des syl-

labes d'or » · « Bras tout dodus » · « Pieds tout ronds plus légers qu'une aile » · « Ce sommeil qui ressemble au sommeil des roses » :

Բացատրութիւն բառից · — Oiselet, *թռչնիկ, պզտիկ թռչուն* · — Plein d'aube, *այսինքն արշալուսոյ նման պայծառ* · — Ramier, *վայրի աղաւնի* :

Արտասանութիւն · — *Nom բառէն վերջ կեցէք* · Et ce nom est comme un grelot qui sonne dans les grands blés *եւայլն · լաւ մը կապեցէք* front *բառն* est*ին հետ հետեւեալ պարբերութեան մէջ* · Et ton front est doux *եւայլն* :

Արտասանեցէք սոյն հատուածն քաղցրութեամբ և հրապուրանօք, դորովալից շեշտիւ մը և ժպիտ ի շրթունս :

50.

CONSOLATION A M. DU PERRIER
SUR LA MORT DE SA FILLE

Ta douleur, du Perrier, sera donc éternelle ?
Et les tristes discours,
Que te met en l'esprit l'amitié paternelle
L'augmenteront toujours ?

Le malheur de ta fille au tombeau descendue
Par un commun trépas,
Est-ce quelque dédale, où ta raison perdue
Ne se retrouve pas ?

Je sais de quels appas son enfance était pleine,
Et n'ai pas entrepris,
Injurieux ami, de soulager ta peine
Avecque son mépris.

Mais elle était du monde où les plus belles choses
On le pire destin;
Et rose elle a vécu ce que vivent les roses,
L'espace du matin.

Ne te lasse donc plus d'inutiles complaintes;
Mais sage à l'avenir,
Aime une ombre comme ombre, et des cendres éteintes
Eteins le souvenir.

C'est bien, je le confesse, une juste coutume,
Que le cœur affligé,
Par le canal des yeux versant son amertune,
Cherche d'être allégé.

Mais d'être inconsolable et dedans sa mémoire
Enfermer un ennui,
N'est-ce pas se haïr pour acquérir la gloire
De bien aimer autrui?

Priam qui vit ses fils abattus par Achille,
Dénué de support
Et hors de tout espoir du salut de sa ville,
Roçut du réconfort.

François, quand la Castille, inégale à ses armes,
Lui vola son Dauphin,
Semblait d'un si grand coup devoir jeter des larmes
Qui n'eussent jamais fin.

Il les sécha pourtant, et comme un autre Alcide,
Contre fortune instruit
Fit qu'à ses ennemis d'un acte si perfide
La honte fut le fruit.

La mort a des rigueurs à nulle autre pareilles;
On a beau la prier,
La cruelle qu'elle est se bouche les oreilles
Et nous laisse crier.

Le pauvre en sa cabane, où le chaume le couvre,
Est sujet à ses lois;
Et la garde qui veille aux barrières du Louvre
N'en défend point les rois.

MALHERBE

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն․ — *Մալհէրպ, Գաղղիացի քնարերգակ քերթող, մինչ ցմահն իւր ամենայն հաստատամտութեամբ կազմակերպած է փրանսական լեզուն և ստեղծած է քնարերգական բանաստեղծութիւնն ի Գաղղիա։*

Գ․ Բէռիէի ուղղած մխիթարական խօսքերն խիստ գեղեցիկ են, առաջին չորս և վերջին երկու տուներն նշանաւոր են։ Մնացեալներն յորս կը գտնուին ոչ այնքան բանաստեղծական բացատրութիւններ․ օրինակ, Canal des yeux, dénué de support, reçut du réconfort, qui n'eussent jamais fin, *արտասանութեան համար ստիպողական չեն կրնար նկատուիլ։*

Բացատրութիւն բառից · — Dédale, *լաբիւրինթոս*, *այնպիսի վայր մը ուր մարդիկ կը մոլորին* · — Dedans, dans *ի տեղ գործածուած* · — Priam, *Տրովա քաղաքին թագաւորը* · — Achille, *Նշանաւորն Յոյն դիւցազանց որք պաշարեցին Տրովա քաղաքն* ։ François, *այսինքն* François I. — Jamais fin, jamais de fin *ի տեղ գործածուած* · — Louvre, *ի Փարիզ Ֆրանսացի թագաւորաց նախկին պալատն* ։

Արտասանութիւն · — Donc *բառն երբ պարբերութեան մը մէջտեղ գտնուի*, c *գիրն անձայն կը մնայ · բացառութիւն միայն այն պարագային մէջ յորում իրմէ վերջ եկող բառն ձայնաւորով մը կ'սկսի ։ Արտասանեցէք*, La douleur, du Perrier, sera donc éternelle (*տօնքէթէռնէլ*) ։

Նոյն հատուածն պէտք է արտասանել տխուր և չեշտելով, մի՛ կենաք բնաւ կէտ չեղած տեղերն ։

51.

L'ANGE ET L'ENFANT

Un ange au radieux visage,
Penché sur le bord d'un berceau,
Semblait contempler son image
Comme dans l'onde d'un ruisseau.

Charmant enfant qui me ressemble,
Disait-il, oh ! viens avec moi ;
Viens, nous serons heureux ensemble :
La terre est indigne de toi.

Là, jamais entière allégresse,
L'âme y souffre de ses plaisirs:
Les cris de joie ont leur tristesse,
Et les voluptés leurs soupirs.

La crainte est de toutes les fêtes:
Jamais un jour calme et serein,
Du choc ténébreux des tempêtes
N'a garanti le lendemain.

Eh quoi! les chagrins, les alarmes,
Viendraient troubler ce front si pur!
Et par l'amertune des larmes
Se terniraient ces yeux d'azur!

Non, non, dans les champs de l'espace,
Avec moi tu vas t'envoler;
La providence te fait grâce
Des jours que tu devais couler.

Que personne dans ta demeure
N'obscurcisse ses vêtements,
Qu'on accueille ta dernière heure
Ainsi que tes premiers moments.

Que les fronts y soient sans nuage,
Que rien n'y révèle un tombeau;
Quand on est pur comme à ton âge,
Le dernier jour est le plus beau.»

Et secouant ses blanches ailes,
L'ange à ces mots a pris l'essor
Vers les demeures éternelles . . .
Pauvre mère! Ton fils est mort.

REBOUL.

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն. — Ուրպուլ կրցած է համեստ շրջանակի մը մէջ մշակել գրականութիւնս և նշանաւոր տեղ մը գրաւել գրական աշխարհին մէջ։ «Ես առաւօտեան ժամը հնգէն մինչեւ երեկոյեան ժամը չորսն հացագործ եմ, ըսած է, և օրուան մնացեալ մասն բանաստեղծութեան կը զոհեմ»։

«Մանկիկն և հրեշտակն» տիտղոսաւ սոյն քերթուածն հեղինակին գեղեցկագոյն գործերէն մին է, ուր մանաւորաբար կը փայլին սիրուն պարզութիւն մը, վշտաց և պատրեալ յուսոյ արտայայտութիւն մը. կեանքը դեռ սկիզբն առած չէ այդ տկար արարածին համար. այս է ահա մարդոց դառն պայմանն և մեք առաւել գոհ լինելու ենք որ չէ ճանչցած զայն։

Բացատրութիւն բառից. — Au radieux visage, զըւարթ դիմօք. — Contempler, դիտել. — Allégresse, ցնծութիւն. — Amertune, դառնութիւն. — Espace, միջոց, անհունութիւն. — Sans nuage, անամպ. — Révéler, յայտնել. — A pris l'essor, թռիչն առաւ, թռաւ։

Արտասանութիւն. — Ai եթէ բառի մը մէջ գըտնուի, ê ի ձայն ունի. օրինակի համար, Jamais, laisser, vulgairement, կ'արտասանուի jamê, lêcer, vulguêrement. Եթէ ai բառից վերջը գտնուի, ինչպէս ապառնիի, անցեալ որոշեալի մէջ é ի ձայն ունի. օրինակի համար, Enseignerai, verrai, կ'արտասանուին enseigneré, verré.

52.

LA PAUVRE FILLE

J'ai fui ce pénible sommeil
Qu'aucun songe heureux n'accompagne;
J'ai devancé sur la montagne
Les premiers rayons du soleil.

S'éveillant avec la nature,
Le jeune oiseau chantait sous l'aubepine en fleurs,
Sa mère lui portait la douce nourriture;
Mes yeux se sont mouillés de pleurs.
Oh! Pourquoi n'ai-je pas de mère?
Pourquoi ne suis-je pas semblable au jeune oiseau
Dont le nid se balance aux branches de l'ormeau?
Rien ne m'appartient sur la terre;
Je n'eus pas même de berceau;
Et je suis un enfant trouvé sur une pierre.
Près de l'église du hameau.

Loin de mes parents exilée
De leurs embrassements j'ignore la douceur;
Et les enfants de la vallée
Ne m'appellent jamais leur sœur.
Je ne partage pas les jeux de la vallée;
Jamais sous son toit de feuillée
Le joyeux laboureur ne m'invite à m'asseoir.
Et de loin je vois sa famille.
Autour du sarmont qui pétille.
Chercher sur ses genoux les caresses du soir.

Vers la chapelle hospitalière
En pleurant j'adresse mes pas:
La seule demeure, ici-bas,

Où je ne sois pas étrangère,
La seule devant moi qui ne se ferme pas. . .
Souvent aussi mes pas errants
Parcourent des tombeaux l'asile solitaire;
Mais pour moi les tombeaux sont tous indifférents:
La pauvre fille est sans parents,
Au milieu des cercueils ainsi que sur la terre.

SOUMET

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն. — *Սումէ* (1794-1845) *անդամ եղած է Գաղղիոյ ակադեմիոյ և նշանաւոր իւր քերթուածներովը ։ Վերոյիշեալ հատուածն, իւր պատուաբեր գործերէն մին, սրտայոյզ է և անմխիթար վշտօք լի ։ Անջնջելի մելամաղձոտութիւն մը կը շնորհեն նմա այն շնորհագեղ պատկերներն զորս հեղինակն այնքան արուեստիւ կազմած է ։ Կարող եմք ըսել թէ՝ ամենաչնչին մանրամասնութեանց մէջ իսկ արուեստ կայ և մանուկն իւր շըրջանակէն դուրս ոչինչ ըսած է ։ Սոյն գրուածն հակառակ իւր ընդարձակութեան՝ ճաշակաւ եղած է, որովհետև այդպիսի երկար տրտունջ մը փոխանակ յուզելու պիտի յոգնեցնէր զմեզ ։*

Բացատրութիւն բառից. — En fleurs, *ծաղկեալ, ծաղկաւէտ.* — Mouillés de pleurs, *արտասուաթոր, արտասուօք թրջեալ.* — Enfant trouvé, *կը կոչուին այն տղայք որոց հայրն ու մայրը ծանօթ չէ և լքեալ են.* — Exilé, *աքսորեալ.* — Hospita-

lier, *ասպնջական* · — Errant, *թափառաշրջիկ* · — Sans parents, *անծնողք*, *այն որ հայր մայր չունի* ։

Արտասանութիւն · — È, é, e *գիրերն երբեմն եւ տարբեր կերպիւ կը հնչուին* · *օրինակի համար*, Lut*è*ce, esp*è*ce, z*è*le, intér*ê*t, *ê*tre, fid*è*le, proph*è*te, dis*e*tte, (é) ouvert *է* ։

D*é*pens, menac*é*s, *été*, greni*er*, frapp*er* (é) fermé *է* ։

D*e*, n*e*, s*e*ront, g*e*lée, (e) muet *է* ։

35.

ZANETTO

Vivent les nuits d'été pour faire un bon voyage!
Le soir,on a soupé dans quelque humble village,
Sous la treille, devant les splendeurs du couchant;
Et l'on part au lever de la lune. En marchant,
On chante, et l'on oublie, en chantant, la fatigue.
Vivent les nuits d'été quand le ciel est prodigue
Des clartés, et que l'astre au regard presque humain
Vous sourit à travers les arbres du chemin! . . .
. . . Je ne veux pas garder l'incognito.
Je suis musicien et j'ai nom Zanetto.
Depuis l'enfance, étant d'un naturel nomade,
Je voyage. Ma vie est une promenade.
Je crois n'avoir jamais dormi trois jours entiers
Sous un toit, et je vis de vingt petits métiers
Dont on n'a pas besoin. Mais pour être sincère
L'inutile, ici-bas, c'est le plus nécessaire.

Je sais faire glisser un bateau sur le lac,
Et pour placer la courbe exquise d'un hamac,
Choisir dans le jardin les branches les plus souples;
Je sais conduire aussi les lévriers par couples
Et dompter un cheval rétif. Je sais encor
Jongler dans un sonnet avec des rimes d'or,
Et suis de plus, mérite assurément très rare,
Elever de faucons et maitre de guitare.

—Toutes professions à diner rarement,
N'est-ce pas? —Oh! bien moins qu'on ne croirait, vraiment
Pourtant, c'est vrai, je suis un être peu pratique.
L'heure de mes repas est très problématique.
Et je suis quelquefois forcé de l'oublier
Alors que le pays m'est inhospitalier.
Souvent, loin des maisons banales où vous êtes,
Assis au fond des bois, j'ai dîné de noisettes;
Mais cela m'a donné l'âme d'un écureuil.
Et puis presque partout on me fait bon accueil,
Je tiens si peu de place et veux si peu de chose!
J'entre dans les châteaux, le soir, et je propose
De dire une chanson pendant qu'on va souper.
Tout en chantant, je vois le maître découper
Le quartier de chevreuil et la volaille grasse;
Et ma voix en a plus de mœlleux et de grâce.
Je lance aux plats fumants de longs regards amis;
On comprend, et voilà que mon couvert est mis.

—J'entends; et vous allez à Florence, sans doute?
—Sans doute! Non, je vais par là; mais si la route
Se croix de chemins qui me semblent meilleurs,
Eh bien, je prends le plus charmant et vais ailleurs.

J'ai mon caprice pour seul guide, et je voyage
Comme la feuille morte et comme le nuage.
Je suis vraiment celui qui vient on ne sait d'où.
Et qui n'a pas de but, le poète, le fou.
Avide seulement d'horizon et d'espace,
Celui qui suit au ciel les oiseaux et qui passe.
On n'entend qu'une fois mes refrains familiers.
Je m'arrête un instant pour cueillir aux halliers
Des lianes en fleurs dont j'orne ma guitare,
Puis je repars. Je suis le voyageur bizarre
Que tous ont rencontré, léger de ses seize ans,
Dans le sentier nocturne où sont les vers luisants.
Quand il pleut, je me mets sous l'épaisse feuillée,
Et je sors, ruisselant, de la forêt mouillée,
Pour courir du côté riant de l'arc-en-ciel.
Ne la cherchant jamais, je trouve naturel
De n'avoir pas encor rencontré la fortune.
Je suis le pélerin qui marche sous la lune,
Boit au ruisseau jaseur, passe le fleuve à gué,
Va toujours et n'est pas encore fatigué

FRANÇOIS COPPÉE

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն. — Ֆրանսուա Քօբբէ ժամանակակից բանաստեղծ, ծնեալ 1842ին ։ Վերոյիշեալ գեղեցիկ հատուածին մէջ, հեղինակն եռանդուն և զուարթ եղանակաւ մը կը նկարէ միջին դարու թափառաշրջիկ երգչաց բարքն, որոց կեանքն լոկ «պտոյտ» մ'էր, ինչպէս ըսուած է ։ Սոյն բանաս-

տեղծք դղեկէ ի դղեակ կ'երթային իրենց յօրինած քերթուածներն՝ երգեր, վէպեր արտասանելով ի ձայն ջութակի, այսպէս արժանանալով ասպետաց հիւրնկալութեան ։

Որքա՜ն փափուկ, ներդաշնակ, շնորհալի և հրապուրանօք լի են յիշեալ կտորներն, արդիւնք Ֆրանսուա Քոբբէի նման ճարտար գրչի մը ։

Je lance aux plats fumants de longs regards amis,
On comprend, et voilà mon couvert est mis.

—

Je voyage comme la feuille morte et le nuage.

—

Et qui n'a pas de but, le poète, le fou,
Avide seulement d'horizon et d'espace.

Բացատրութիւն բառից ․ — Garder l'incognito, ինքզինքը չը ճանչցնել, պահել իւր անունը ․ — Nomade, թափառաշրջիկ, վրանաբնակ, որ կայուն բնակարան մը չունի ։ — Hamac, տեսակ մը օրօրոց կտաւէ շինուած ՝զոր ծառէն կը կախեն ․ — Eleveur de faucons, միջին դարու մէջ բազէներ կը կրթէին որսորդութեան մէջ կարենալ զայնս գործածելու համար ։ — Guitare, վեց լարէ բաղկացած տեսակ մը երաժշտական գործի ։ — Halliers, տերեւախիտ մացառներ ։ — Liane, ոլոռուն և ոստոստող տունկ մը ։

Արտասանութիւն ․ — Incognito իտալերէն բառն կ'արտասանուի in-co-gni-to. ոմանք incog-nito կ'ըսեն, g դիրը ni էն բաժնելով, բայց այս այնքան լաւ չէ (Լիթռէ) ։ Պէտք է արտասանել սոյն հատ-

ուածը պայծառ, զուարթ և հրապուրանօք լի ձայ-նիւ մը ։ Toutes professions à dîner rarement, *և այլն . . .* J’entends, et vous allez â Florence, *և այլն . . . պարտին տարբեր ձայնիւ արտասանուիլ, քանի որ պարբերութիւնք հարցական են ։*

54.

LE GRILLON

Un pauvre petit grillon
Caché dans l’herbe fleurie,
Regardait un papillon
Voltigeant dans la prairie.
L’insecte ailé brillait des plus vives couleurs:
L’azur, le pourpre et l’or éclataient sur ses ailes;
Jeune, beau, petit-maître, il cours de fleurs en fleurs,
Prenant et quittant les plus belles.
« Ah! Disait le grillon, que son sort et le mien
Sont différents. Dame Nature
Pour lui fit tout, et pour moi rien.
Je n’ai point de talent, encor moins de figure;
Nul ne prend garde à moi, l’on m’ignore ici-bas:
Autant vaudrait n’exister pas. »
Comme il parlait, dans la prairie
Arrive une troupe d’enfants:
Aussitôt les voilà courants
Après ce papillon dont ils ont tous envie.
Chapeaux, mouchoirs, bonnets servent à l’attraper,
L’insecte vainement cherche à leur échapper;
Il devient bientôt leur conquête.

L'un le saisit par l'aile, un autre par le corps;
Un troisième survient, et le prend par la tête:
Il ne fallait pas tant d'efforts
Pour déchirer la pauvre bête.
« Oh! oh! dit le grillon, je ne suis plus fâché;
Il en coûte trop cher pour briller dans le monde;
Combien je vais aimer ma retraite profonde. »
Pour vivre heureux, vivons caché.

FLORIAN

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն. — *Յիշեալ հատուածն Ֆլօրիանի գեղեցկագոյն առակներէն մին է ։ կը պարզէ մեզ սոյն ճշմարիտ խորհուրդն ։ Ճշմարտիւ երջանիկ չեն այն մարդիկ որք կը փայլին աշխարհիս վրայ որ լի է այնքան պատրանքներով. այլ երջանիկ են նոքա որք կը վայելեն ընտանի յարկին անարատ և պարզ ուրախութիւնները ։*

Բացատրութիւն բառից. — L'insecte ailé, *այսինքն թիթեռնիկն.* — L'azur, *երկնից կապոյտ գոյնն.* — Petit-maître, *այսպէս կը կոչուէին Լաֆօնթէնի ժամանակ այն անձինք՝ որք օժտեալ փայլուն յատկութեամբք, ընկերական շրջանակներէ մեծ պատիւ կ'ստանային. այս բառն հինցած է ։*

Արտասանութիւն. — *Սոյն հատուածին արտասանութեան մէջ յայտնի ըրէ՛ք թիթեռնիկին փայլն և գեղեցկութիւնն ։ Որսորդութեան ժամանակ արագ արտասանեցէք ։ Վերջին խօսքերն պարտին ըսուիլ զարմացեալ եղանակաւ մը լի գոհունակութեամբ ։*

55.

LE MATIN

L'oiseau chante, l'agneau bêle,
L'enfant gazouille au berceau;
La voix de l'homme se mêle
Au bruit des vents et de l'eau;
L'air frémit, l'épi frissonne,
L'insecte au soleil bourdonne,
L'airain pieux qui résonne,
Rappelle au Dieu qui le donne
Le premier soupir du jour;
Tout vit, tout luit, tout remue;
C'est l'aurore dans la nue.
C'est la terre qui salue
L'astre de vie et d'amour.

LAMARTINE

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն․ — Առաւօտեան գեղեցիկ նկարագրութիւն մ'է․ Թռչունն կ'երգէ, գառնուկն կը մայէ․ մանկիկն կը գեղգեղէ օրօրոցին մէջ, մարդոց ձայնը կը խառնուի հողմոց և ջրոց աղմուկին հետ, եւն․․․ ամեն ինչ կ'ապրի, ամեն ինչ կը փայլի և կը շարժի։ Համայն բնութիւնն կ'ողջունէ արեգական ծագումն։

Բացատրութիւն բառից · — Bêle, կը մայէ · — Gazouille, կը գեղգեղէ, կը ճռուողէ · — Frissonne, կը դողդոջէ, կ'երերայ · — L'airain pieux, եկեղեցւոյն զանգակն որ անագապղնձեայ է և յաղօթս կը կոչէ զմեզ · — Soupir, հառաչ · — Aurore, արշալոյս ։

56.

LA FAIM

Ma mère, j'ai faim, j'ai bien faim!
—Attends, ô fils de mes entrailles,
Nous allons faire les semailles,
Et bientôt nous aurons du pain!

Ma mère, j'ai plus faim encore!
—Dans ton berceau reste couché:
Attends que le blé soit fauché
Sur les sillons que l'été dore!

La faim me donne le frisson!
—Voici l'épi jaune qui tombe,
Attends encore, ô ma colombe,
Il nous faut moudre la moisson.

Ma mère, ton enfant expire!
—Attends jusqu'à la fin du jour:
Encore une heure, ô cher amour!
La lourde pâte, il faut la cuire.

Dans la four où la cendre dort,
On met la pâte ferme et ronde,
Et lorsqu'enfin l'*Angelus* gronde,
Le pain est cuit, — L'enfant est mort!

THALÈS BERNARD

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն. —*Սրտայոյզ հատուած մը։ Մանուկն հաց, անօթի եմ կ'աղաղակէ, և մայրը դեռ նոր պիտի պատրաստէ նորա կենսական սնունդն։ Ճիչերն կը բազմանան, անօթութիւնն կը տանջէ զմանուկն հակառակ մայրենի խնամոց։ Վերջապէս հացը կ'եփուի և մանուկը կը մեռնի։ Տխուր՝ հակապատկեր։ Տխրազդեցիկ քերթուած։*

57.

NOËL

Le ciel est noir, la terre est blanche;
— Cloches, carillonnez gaîment! —
Jésus est né; — la Vierge penche
Sur lui son visage charmant.

Pas de courtines festonnées
Pour préserver l'enfant du froid;
Rien que les toiles d'araignées
Qui pendent des poutres du toit.

Il tremble sur la paille fraîche,
Ce cher petit enfant Jésus,
Et pour l'échauffer dans sa crèche
L'âne et le bœuf soufflent dessus.

La neige au chaume coud ses franges,
Mais sur le toit s'ouvre le ciel
Et, tout en blanc, le chœur des anges
Chante aux bergers : « Noël ! Noël ! »

THÉOPHILE GAUTIER

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն. — Թէօֆիլ Կօթիէ բանաստեղծական շեշտերով երգած է Փրկչին ծնունդը։ Երկինք մթին են, երկիրն սպիտակ է, զանգա՛կք, հնչեցէ՛ք զուարթագին և աւետեցէ՛ք համայն աշխարհի Յիսուսի ծնունդը։ Մսուրին մէջ է Յիսուս Մանուկն և փոխան չքեղազարդ քօղերու, սարդի ոստայններ կը գտնուին . . . և երգն կը վերջանայ հրեշտակաց խմբերգովն որք կը գոչեն միաբերան « Ծնո՛ւնդ, ծնո՛ւնդ »։

58.

LES DEUX CORTÈGES

Deux cortèges se sont rencontrés à l'église:
L'un est morne, — il conduit la bière d'un enfant.
Une femme le suit, presque folle, étouffant
Dans sa poitrine en feu le sanglot qui la brise.

L'autre, c'est un baptême. — Au bras qui le défend
Un nourrisson bégaye une note indécise;
Sa mère, lui tendant le doux sein qu'il épuise,
L'embrasse tout entier d'un regard triomphant.

On baptise, on absout, et le temple se vide.
Les deux femmes alors, se croisant sous l'abside,
Echangent un coup d'œil aussitôt détourné;

Et, — merveilleux retour qu'inspire la prière. —
La jeune femme pleure en regardant la bière,
La femme qui pleurait sourit au nouveau-né.

JOSÉPHINE SOULARY

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն . — Կեանքը հակապատկերներու շարք մ՚է . մին հարուստ է և ճոխութեանց մէջ ընկղմեալ, միւսն աղքատ և թշուառութեան ճիրաններուն մատնուած . մին զուարթ և երջանիկ, միւսն տխուր և ապերջանիկ . մին որբ և անտէր,

միւսն իւր ծնողաց ծոցին մէջ. մին մահուան անկողնոյն մէջ կը հեծեծէ, միւսն առոյգ և քաջառողջ. մին յուսահատ և մելամաղձիկ, միւսն գոհ և արիասիրտ: Այս խառնուրդով ահա կեանքն կը շարունակուի մինչ ցայն վայրկեանն յորում հակապատկերք դադրելով, միօրինակութիւնն կ'սկսի...:

59.

LE SOLEIL ET LA MARGUERITE

Par-dessus l'horizon aux collines brunies,
Le soleil, cette fleur des splendeurs infinies,
Se penchait sur la terre à l'heure du couchant;
Une humble marguerite, éclose au bord d'un champ
Sur un mur gris, croulant parmi l'avoine folle,
Blanche, épanouissant sa candide auréole;
Et la petite fleur, par-dessus le vieux mur,
Regardait fixement, dans l'éternel azur:
Le grand astre épanchant sa lumière immortelle,
« Et moi, j'ai des rayons aussi! » lui disait-elle.

VICTOR HUGO

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն. — Սիրուն քերթուած. արեգական ի մայր մտնելն, ծաղկին երեւոյթն մեծ ճարտարութեամբ գծուած են փոքրիկ հատուածին մէջ: վերջին պատասխանն « Ես եւս ճառագայթներ ունիմ » գեղեցիկ է:

60.

LES QUATRE PARTIES DU JOUR

Le matin au soleil a rendu son empire,
Tout s'éveille et tout rit à sa fraiche clarté:
Quand, avec la lumière, il répand la beauté,
C'est Dieu que je crois voir sourire
Dans sa grâce et dans sa bonté.

Midi le fait monter sur son trône de flamme;
L'œil n'en peut plus alors soutenir la splendeur,
Et je dis, accablé de sa puissante ardeur:
C'est Dieu qui penètre mon âme
Du sentiment de sa grandeur.

Le soir vers l'horizon sa course descendue,
De ces sommets lointains semble chercher l'appui;
Son front découronné d'un feu plus doux à lui:
C'est Dieu qui permet que ma vie
Ose s'élever jusqu'à lui!

La nuit d'un crêpe noir enveloppe la terre,
Son souffle éteint du jour le radieux flambeau;
Quand le monde muet semble un vaste tombeau.
C'est Dieu qui parle en ce mystère,
Et me promet un jour plus beau.

Mme. A. TASTU

Բացատրութիւն. — Որքա՜ն գեղեցիկ են օրուան չորս մասերն ։ Ի ծագել արեգական, ամեն ինչ կը զարթնու և կը ծիծաղի առաւօտեան պայծառութեան. Աստուած կարծես կը ժպտի իւր շնորհաց և բարութեան մէջէն ։ Միջօրէին արփին իւր բոցավառ գահուն վրայ կը բարձրանայ, աչքն կը շլանայ նորա լոյսէն և Աստուած կը թափանցէ հոգւոյս մէջ իւր մթութեան զգացումն ։ Երեկոյին արփին կը մտնէ ի մայր, կարծես նեցուկ մը խընդրելով այդ հեռակայ գագաթներէն. Աստուած թոյլ կուտայ իմ տեսանելեաց բարձրանալ մինչ ցնա. գիշերն, երբ երկիրն սեաւ վերմակով մը ծածկուի, և շիջանի տուընջեան լուսաւոր ջահն, և ողջոյն աշխարհ լինի ընդարձակ գերեզման մը, Աստուած կը խօսի և կը խոստանայ ինձ առաւել գեղեցիկ օր մը ։

61.

LES DEUX ROUTES DE LA VIE

Il est deux routes dans la vie:
L’une, solitaire et fleurie,
Qui descend sa pente chérie
Sans se plaindre et sans soupirer,
Le passant la remarque à peine,
Comme le ruisseau de la plaine

Que le sable de la fontaine
Ne fait pas même murmurer.

L'autre, comme un torrent sans digue.
Dans une éternelle fatigue,
Sous les pieds de l'enfant prodigue,
Roule la pierre d'Ixion.
L'une est bornée et l'autre immense,
L'une meurt où l'autre commence:
La première est la *patience*,
La seconde est l'*ambition*.

ALFRED DE MUSSET

Բացատրութիւն. — *Հեղինակը համբերութիւնն և փառքը երկու ճանապարհաց նմանցուցած է. մին՝ լռակեաց և ծաղկաւէտ զոր անցորդն հազիւ կը տեսնէ. միւսն հեղեղի մը նման կը գլորի ահեղագոչ։ Մին սահմանափակ, միւսն անհուն։ Մին կը մեռնի ուր միւսն սկիզբն կ՚առնու։*

62.

UN SONGE

Le laboureur m'a dit un songe: fais ton pain,
Je ne te nourris plus, gratte la terre et sème.
Le tisserand m'a dit: fais tes habits toi-même,
Et le maçon m'a dit: Prends la truelle en main.

Et seul, abandonné de tout le genre humain
Dent je traînais partout l'inplacable anathème,
Quand j'implorais du ciel une pitié suprême,
Je trouvais des lions debout dans mon chemin.

J'ouvris les yeux, doutant si l'aube était réelle;
De hardis compagnons sifflaient sur leur échelle,
Les métiers bourdonnaient, les champs étaient semés;

Je connus mon bonheur et qu'au siècle où nous sommes
Nul ne peut se vanter de se passer des hommes;
Et depuis ce jour là je les ai tous aimés.

SULLY-PRUDHOMME

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն · — *Մարդիկ իրարու եղբայր են. պարտին զիրար սիրել. միմեանց պէտք ունին։ Այն մարդն որ կը ցանկայ առանձինն մնալ, ո՛չ միայն դժբաղդ կը մնայ, այլ չ՛կրնար իսկ ապրիլ։ «Աստուած մարդոց եղբայրութիւնն հաստատած է, ըսած է Պօսիւէ, զանոնք ամենքն ալ անձէ մը ծնուցանելով, որ ասոր համար հասարակաց հայրն է և ինքն իսկ կը կրէ Աստուծոյ հայրութեան պատկերն։*

Բացատրութիւն բառից · — Tisserand, *գործաւոր որ կը հիւսէ կտաւն.* — Truelle, *որմնադրի գործի մը գաճը և շաղախը կարենալ գործածելու համար·*

Հոս կը նշանակէ « տունդ դու շինէ՛ » ։ Anathème, անէծք , նզովք · — Aube, արշալոյս · — Compagnons, այսինքն այն գործաւորներն որք գործաւորաց ընկերութիւն մը կազմած լինելով վարպետ գործաւորին հրամանաց ներքև կ՚աշխատին ։

63.

LES CONFITURES

A la Saint-Jean d'été les groseilles sont mûres.
Dans le jardin, vêtu de ses plus beaux habits,
Près des grands lis, on voit pendre sous les ramures,
Leurs grappes couleurs d'ambre ou couleur de rubis.

Voici l'heure. Déjà dans l'ombreuse cuisine
Les pains de sucre blanc, coiffés de papier bleu,
Garnissent le dressoir où la rouge bassine
Reflète les lueurs du réchaud tout en feu.

On apporte les fruits à pleines panerées,
Et leur parfum discret embaume le palier;
Les ciseaux sont à l'œuvre et les grappes lustrées
Tombent comme les grains défilés d'un collier.

Doigt d'enfants, séparez sans meurtrir la groseille
Les pépins de la pulpe entr'ouverte à demi!
La grave ménagère attentive, surveille
Ce travail délicat d'abeille ou de fourmi.

Vous êtes son chef-d'œuvre, exquises confitures!
Dès que l'été fleurit les liserons du seuil,
Après les longs travaux: lessives et coutures,
Vous êtes son plaisir, son luxe et son orgueil.

Que le monde ait la fièvre et que sa turbulence
Gronde ou s'apaise au loin, la tranquille maison
Toujours à la Saint-Jean voit les plats de faïence
Se remplir de fruits mûrs et prêts pour la cuisson.

Le clair sirop frissonne et bout: l'air se parfume
D'une odeur framboisée . . . Enfants, spatule en main.
Enlevez doucement la savoureuse écume
Qui mousse et perle au bord des bassins d'airain!

Voici l'œuvre achevé. La grave ménagère
Contemple fièrement les godets de cristal
Où la groseille brille, aussi fraîche et légère
Que lorsqu'elle pendait au groseillier natal.

Les grappes maintenant bravent l'hiver . . . comme elles
La ménagère échappe aux menaces du temps;
La paix du cœur se lit dans ses calmes prunelles,
Et son front reste lisse et pur comme à vingt ans.

ANDRÉ THEURIET

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԽՐԱՏՔ

Բացատրութիւն. — *Անուշեղէնք ուրիշ բան չեն բայց եթէ շաքարով եփուած պտուղ։ Ո՞ր տղան հաճոյք չ'զգար ի տես այն անուշեղինաց զորս մայրիկն կը պատրաստէ։ Տօնի օր մ'է, տանը խոհա-*

նոցը կը լեցուի բուրմամբք, տղայք անհամբերութեամբ անուշին կ'սպասեն ։ Չկայ մէկը որ պահած չըլլայ իւր յիշողութեան մէկ անկեան մէջ, երկար տարիներէ վերջ իսկ, ընտանեկան յարկին այս քաղցր և սիրուն յիշատակներն ։

Բացատրութիւն բառից. La Saint-Jean-d'été, այսինքն 24 Յունիսին, տարւոյն այն միջոցն յորում պարտէզք և դաշտք կը գեղեցկանան. — Ramures, փոքրիկ ճիւղեր. — Lustrées, այսինքն փայլուն և ողորկ. — Pulpe, պտղոց միսն. — D'abeille ou de fourmi, անուշկեղէն չինելն փափուկ արուեստ մ'է մեղուաց արուեստին նման որք մեղր կը շինեն, միջնոց աշխատութեան նման ծանր և համբերող. — Faïence, փաւեակ, իր անունը Ֆանէնցա քաղաքէն առած է ուր մեծ վաճառականութիւն կ'ըլլար հողէ անօթներու. — Spatule, վիրաբուժական գործի, որոյ մէկ ծայրն տափակ, իսկ միւսն՝ կլորցած. Հոս բանաստեղծական կերպիւ գործածուած է դգալին տեղ որուն կը նմանի մի քիչ. — Œuvre, արական է երբ կը նշանակէ արուեստագէտի մը բոլոր գործերն. Հոս բանաստեղծական բացատրութիւն մ'ունի. կը ցուցնէ կնոջ համեստ աշխատութիւնն և մեծցուցած է զայն արուեստի մը բարձրութեան չափ. — Godet, տեսակ մը անօթ. — Braveut l'hiver . . . որուն conserve անունն եւս կրնայ տրուիլ ։

ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ

(Մեր այս աշխատութիւնն իւր նպատակին լաւագոյնս հասցնելու համար, ի ստորև կը դնեմք երկոտասանի մօտ հատընտիր կտորներ ամենքն ընտրեալ և օգտակար իբրև նիւթ արտասանութեան։ Հարկ չենք համարած յիշեալ քերթուածոց ներքև կրկնել մանկավարժական խրատներն։ Պատ. դասախօսն կրնայ իւր կողմանէ ամբողջացնել զայն նիւթին և բառից վրայ համառօտ բացատրութիւն մը տալով, և արտասանութեան եղանակին վրայ խօսելով։)

64.

AU ROSSIGNOL

Quand ta voix céleste prélude
Au silence des belles nuits,
Barde ailé de ma solitude,
Tu ne sais pas que je te suis.

Tu ne sais pas que mon oreille,
Suspendue à ta douce voix,
De l'harmonieuse merveille
S'enivre longtemps sous les bois!

Tu ne sais pas que mon haleine
Sur mes lèvres n'ose passer,
Que mon pied muet foule à peine
La feuille qu'il vient de froisser!

Et qu'enfin un autre poète
Dont la lyre a moins de secrets,
Dans son aîne envie et répète
Ton hymne nocturne aux forêts!

Mais si l'astre des nuits se penche
Aux bords des monts pour t'écouter
Tu te caches de branches en branche
Au rayon qui vient y flotter.

Et si la source qui repousse
L'humble caillou qui l'arrêtait,
Elève une voix sous la mousse,
La tienne se trouble et se tait.

Ah! ta voix touchante et sublime
Est trop pure pour ce bas lieu!
Cette musique qui t'anime
Est un instinct qui monte à Dieu!

Et cette voix mystérieuse
Qu'écoutent les anges et moi,
Ce soupir de la nuit pieuse,
Oiseau mélodieux, c'est toi!

Oh! mêle ta voix à la mienne!
La même oreille nous entend;
Mais ta prière aérienne
Monte mieux au ciel qui l'attend!

Elle est l'écho d'une nature
Qui n'est qu'amour et pureté,
Le brûlant et divin murmure,
L'hymne flottant des nuits d'été!

Et nous, dans cette voix sans charmes,
Qui gémit en sortant du cœur,
On sent toujours trembler des larmes,
Ou retentir une douleur!

LAMARTINE

65.

LA BARQUE DES PÊCHEURS

Le vent mugit, c'est la tourmente:
Que Dieu sauve de ses fureurs
Sur la vaste mer écumante,
La frêle barque des pêcheurs!

L'ouragan joue avec la quille
Qu'un effort vigoureux défend,
Ils sont trois sur cette coquille:
Un vieillard, un homme, un enfant,

« La tempête en vain nous assiège,
Disait le patron effaré:
Avec ma ceinture de liège
J'échapperai, j'échapperai! »

Le matelot pensait : « J'estime
Que ce vieux-là craint le danger
Moi, vaillant, je brave l'abîme,
Je sais nager, je sais nager. »

Il ne sait pas nager, le mousse,
Il n'a pas de ceinture, lui :
Et pourtant à chaque secousse,
A chaque éclair nouveau qui luit.

Il n'a pas peur, l'enfant ! Il prie
Il dit à Dieu dans sa candeur :
« Je vois bien la vague en furie,
Mais je vous vois aussi Seigneur.

Pas un seul cheveu de ma tête
Ne tombera sans votre aveu ;
De l'écueil et de la tempête
Vous pouvez me sauver, mon Dieu ! »

Sur un rocher, près du rivage,
Le batelet craque et se fend ;
Ils sont trois jetés sur la plage ;
Mais Dieu n'a sauvé que l'enfant.

Mme. SOPHIE HUE

66.

L'ENFANT AVEUGLE

On dit que le soleil est beau,
Et que les fleurs vers le ruisseau
S'inclinent avec tant de grâce;
Que l'oiseau qui chante si bien,
Et que l'insecte aérien
Volent éclatants dans l'espace,

On dit que, la nuit, dans les cieux
Brillent des feux mystérieux
Qu'on nomme du doux nom d'étoiles,
Et que sur la mer, dont les flots
Sont tristes comme des sanglots,
Glissent des nefs aux blanches voiles;

On dit que le parfum des fleurs
Est moins suave que les couleurs
Qui rayonnent sur leur pétales:
Que les vallons et les coteaux,
Les montagnes, les prés, les eaux,
Les bois, les aubes virginales,

Ont des attraits si purs, si doux.
Qu'il faut tomber à deux genoux
Devant tant de magnificences.
Mais, moi, je ne regrette pas
Ni la mer que j'entends là-bas,
Ni des fleurs les belles nuances,

Ni les cieux, ni le doux soleil,
Ni les bois, ni le fruit vermeil,
Ni les oiseaux, ni la lumière . . .
Non, de tous les bien d'ici-bas,
O Dieu ! je ne voudrais, hélas !
Que le bonheur de voir ma mère ! . . .

Mlle SASSERNO

67.

LA CHANSON DU CORDIER

Les gais enfants, en sortir de l'école,
Pour bien lancer toupie et cerf-volant,
Demanderont en offrant leur obole,
Le cordelet du cordier vigilant :
Tourne, cordier ta roue ! et bon courage !
Roule le chanvre en un léger ouvrage.
Pour les enfants, allons,
Travaillons, travaillons !

La-bas, au port, l'audacieux navire
Ne peut sans toi voguer sur l'océan,
Tresse un beau câble où les vents en délire
Epuiseront leur furieux élan.
Vite, cordier, reviens à ton ouvrage !
Au vent du large il faut rude cordage.
Pour le navire, allons,
Travaillons, travaillons !

Oh ! que de voix réclament ton service !
« Cordier, il faut soulever le granit !
— Il faut descendre au sombre précipice !
— Il faut des mers sonder le profond lit »
Chaque labeur demande un fort cordage :
Vite, cordier ! allons, vite à l'ouvrage !
Pour l'univers, allons
Travaillons, travaillons.

68.

MARTIN LE GAGNE-PETIT

A repasser les couteaux, les ciseaux !
Le voilà, le voilà qui passe,
Celui qui tous les jours repasse,
Pour repasser les ciseaux, les couteaux.

On m'appelle Gagne-petit.
C'est ma foi, par trop véritable,
Car dans ma bourse, comme on dit,
Se loge bien souvent le diable.
Ce n'est pas la fortune, hélas !
Qui tourne ma roue ici-bas.

Et pourtant gens de tout métier
Ont affaire à ma manivelle;
Du canif je polis l'acier,
Sous mes doigts le glaive étincelle,
De la mode je suis l'espoir,
Et donne le fil au rasoir.

Un jour, accablé de travaux,
A la peine si je succombe,
Je veux qu'on inscrive ces mots
Sur ma meule en guise de tombe :
« Il a passé : vœux superflus !
« Martin ne repassera plus !

« Il repassa les couteaux, les ciseaux !
« Le voilà, le voilà qui passe,
« Voilà qu'il passe et qu'il trépasse,
« En repassant les ciseaux, les couteaux ! »

69.

LA PETITE MÈRE

Elle a douze ans, treize ans à peine,
Cette fillette aux cheveux d'or ;
Bien plus enfant que femme encor,
Elle a pourtant des airs de reine.

A sa droite, œil clair et front haut,
Mais vieux âge et d'inquiétude,
Le père — quelque homme d'étude —
Mange et rêve sans dire mot.

A sa gauche est le petit frère,
Pauvre enfant à l'air attristé,
Celui qui sans doute a coûté,
En naissant, sa vie à sa mère.

Être maligne, au long profil,
A l'œil terne, à la peau de cire,
Un de ceux-là qui vous font dire
« A quoi le bon Dieu pensa-t-il ? »

Or, sur cette plante chétive,
Éclose par un froid soleil,
Avec un amour sans pareil
Veille la fillette attentive.

Malgré les refus entêtés
De l'enfant injuste et morose,
Elle prodigue en tout chose,
Des trésors d'exquises bontés ;

Bref, en sa charité suprême,
Sans défaillance et sans ennui.
Vivant en lui, par lui, pour lui,
Jusqu'à s'oublier elle-même.

Et je pense par devers moi
Devant ce tableau tout intime :
« Providence, ô mère sublime
Combien admirable est ta loi !

« Loin de ces êtres qu'elle adore
La mère s'en va pour jamais . . .
Mais en sa fille tu permets
Qu'elle puisse exister encore ! »

J. NORMAND

70.

L'ENFANT

Lorsque l'enfant paraît, le cercle de famille
Applaudit à grands cris; son doux regard qui brille
Fait briller tous les yeux,
Et les plus tristes fronts, les plus souillés peu-être,
Se dérident soudain, à voir l'enfant paraître.
Innocent et joyeux.

Il est si beau, l'enfant, avec son doux sourire;
Sa douce bonne foi, sa voix qui veut tout dire,
Ses pleurs vite apaisés,
Laissant errer sa vue étonnée et ravie,
Offrant de toutes parts sa jeune âme à la vie
Et sa bouche aux baisers!

Seigneur! Préservez-moi, préservez ceux que j'aime,
Frères, parents, amis et mes ennemis même,
Dans le mal triomphants,
De jamais voir, Seigneur, l'été sans fleurs vermeilles,
La cage sans oiseaux, la ruche sans abeilles,
La maison sans enfants!

VICTOR HUGO

71.

LA CHANSON DE L'HIRONDELLE

Faites-moi bon acceuil, j'arrive.
Du soleil, de la gaîté vive
Je vous ramène la saison.
Jour et nuit, j'ai fendu l'espace;
A la voyageuse un peu lasse,
Vieux amis, laissez prendre place
Sous le toit de votre maison.

Aux gens dont le toit m'est propice
Je rends plus d'un utile office.
Abusés par un temps serein,
S'ils ont laissé leurs foins à terre,
Je dis à propos: qu'on les serre!
Et sans merci je fais la guerre
Aux vers qui rongent le bon grain.

Que le faucon, l'œil sur sa proie,
Que l'épervier là-haut tournoie,
Prompte à les voir, je pousse un cri.
A mon signal, on se rassemble:
La poule et son poussin qui tremble,
Et le pigeon courent ensemble
Chercher en lieu sûr un abri.

Je saisis au vol ma pâture,
Je bois au vol dans une eau pure,
J'y prends un bain, toujours au vol.

Je suis l'essor, l'aile rapide;
Je ne me plais que dans le vide
Et je plains l'homme, cœur timide,
Qui n'ose pas quitter le sol.

AUTRAN

72.

LE PÉLICAN

Lorsque le pélican, lassé d'un long voyage,
Dans les brouillards du soir retourne à ses roseaux,
Ses petits affamés courent sur le rivage,
En le voyant au loin s'abattre sur les eaux.
Déjà, croyant saisir et partager leur proie,
Ils courent à leur père avec des cris de joie;
En secouant leurs becs sur leur goîtres hideux.
Lui, gagnant à pas lents une roche élevée,
De son aile pendante abritant sa couvée,
Pêcheur mélancolique, il regarde les cieux.
Le sang coule à longs flots de sa poitrine ouverte.
En vain il a des mers fouillé la profondeur;
L'océan était vide et la plage déserte;
Pour toute nourriture il apporte son cœur.
Sombre et silencieux, étendu sur la pierre,
Partageant à ses fils ses entrailles de père,
Dans son amour sublime, il berce sa douleur,
Et regardant couler sa sanglante mamelle,
Sur son festin de mort il s'affaisse et chancelle,
Ivre de volupté, de tendresse et d'horreur.

MUSSET

73.

LA CHANSON DU TORRENT

L'eau jaillit: la roche déserte
Va répondre aux chansons des bois.
Je donne aux prés leur robe verte:
Ils sont muets, je suis leur voix.

La vie autour de moi fourmille:
Elle coule avec les ruisseaux;
J'abrite une immense famille;
Un peuple entier vit sous mes eaux.

De mes bords chérissant le zone
Les arbres croissent par milliers;
Le merle bleu siffle sur l'aune,
Le vent berce les peupliers.

Toute chose que Dieu féconde,
Prête à chanter, prête à fleurir,
Aime le vif accent de l'onde,
Aime à voir le ruisseau courir.

La génisse, au bruit de sa cloche,
Conduit vers moi de gais troupeaux;
En chantant le berger s'approche,
Et prend sa flûte à mes roseaux.

C'est moi qui fais tourner la roue
Du meunier conteur et malin.
Ma voix l'accompagne et se joue
Au joyeux tic-tac du moulin.

A vos travaux je m'associe:
Je bats le fer du forgeron;
Je meus l'infatigable scie
Sous le toit du vieux bûcher.

A travers le roc et l'argile,
L'eau glisse et creuse incessamment.
C'est moi, sur la terre immobile,
C'est moi qui suis le mouvement.

Si parfois mon flot déracine
L'épi d'un imprudent sillon,
Le sol que j'ôte à la colline,
Je le restitue au vallon.

La chanson du torrent convie
Chaque être à sortir du repos;
J'appelle au travaille, à la vie,
Les fleurs, les hommes, les troupeaux.

Je dis: Suivez mes flots rapides,
Quittez avec moi ce haut lieu;
Marchez, voyageurs intrépides,
Sur les chemins tracés par Dieu..

Avec moi cheminez en foule,
Et chantez peuple industrieux;
Dieu nous dit dans mon flot qui coule:
« Travaillez et soyez joyeux. »

LAPRADE

74.

A DIEU

O toi que nul n'a pas connaître
Et n'a renié sans mentir,
Réponds-moi, toi qui m'as fait naître,
Et demain me fera mourir!

Dès que l'homme lève la tête,
Il croit t'entrevoir dans les cieux;
Sa création, sa conquête,
N'est qu'un vaste temple à ses yeux.

Dès qu'il redescend en lui-même,
Il t'y trouve: tu vis en lui.
S'il souffre, s'il pleure, s'il aime,
C'est son Dieu qui le veut ainsi.

De la plus noble intelligence
La plus sublime ambition
Est de prouver ton existence,
Et de faire épeler ton nom.

Le monde entier te glorifie:
L'oiseau te chante sur son nid;
Et pour une goutte de pluie
Des milliers d'êtres t'ont béni.

MUSSET

75.

PAYSAGE

On aperçoit sur la route
La ferme, au pied du coteau
La vache se penche et broute
L'herbe haute au bord de l'eau.

Sous un noyer centenaire
Au front richement peuplé
Dans la cour, on voit une aire,
Une aire à battre le blé.

L'avoine, le seigle et l'orge
Sont entassés à foison.
Le grenier crève et dégorge
Les trésors de la moisson.

Les canards fouillent la vase
L'étable beugle et mugit;
Le raisin foulé s'écrase,
Sous le pressoir, qu'il rougit.

Aux environs de l'étable,
Le coq, de son bec pointu,
Sondant et triant le sable
Pique un grain sous un fêtu.

Comme une verte corbeille,
Tout autour de la maison,
Montant les bras d'une treille,
C'est un nid dans une buisson.

AURÉLIEN SCHOLL.

76.

LE DIMANCHE AU VILLAGE

Le samedi dit au dimanche:
« Tout le village est endormi,
L'aiguille vers minuit se penche;
C'est maintenant ton tour ami;
Moi, je suis las de ma journée,
Je veux aller dormir aussi.
Viens vite, ton heure est sonnée. »
—Le dimanche dit. « Me voici. »

Le dimanche sur la montagne
Monte et regarde autour de lui.
Ils dorment tous dans la campagne,
Dit-il; ne faisons pas de bruit. »
Et doucement vers le village
Il redescend à petits pas,
Et dit au coq: « Par ton ramage,
Mon ami, ne me trahis pas. »

Après la bonne nuit passée,
Pour vous accueillir au réveil,
On voit sourire à la croisée,
Le dimanche assis au soleil;
Et, si quelque enfant paresseuse
Rêve un peu tard sur l'oreiller,
Il lui laisse finir heureuse
Son rêve avant de l'éveiller.

Il apporte dans les familles
A chacun ses petits cadeaux:
Des rubans pour les jeunes filles,
Et pour les enfants des gâteaux.
Il ne sait que chanter et rire,
Il débouche de vieux flacons,
Et, le soir, de sa poche il tire
Des flûtes et des violons.

Voyez combien l'on est tranquille
Dans tout le village aujourd'hui;
Le moulin à la roue agile
Et l'enclume ont cessé leur bruit;
Les bœufs ruminent à la crèche,
Libres du joug et du brancard,
Et la charrue avec la bêche
Se repose sous le hangard.

Tout le monde parait à l'aise:
On s'aborde d'un air content,
«—Comment va ton père, Thérèse?
—Wilhem, comment va votre enfant?
Bon temps, voisin, pour la futaille;
—Voisin, bon temps pour le grenier.»
Personne aujourd'hui ne travaille,
Excepté le ménétrier.

MURGER

77.

LES DEUX MÈRES

Ils étaient trois enfants: l'aînée, humble fille,
Douce et brune, déjà soutien de la famille;
Le fils, encore inculte, un garçon de six ans.
Les yeux vifs, le teint frais et les cheveux aux vents;
Et puis, près du foyer, endormi dans ses langes,
Un enfant de deux mois, blond comme les archanges.
Le père, un ouvrier, cœur simple et noble front,
Robuste travailleur, était scieur de long.
Puis la mère, pieuse et forte créature,
Jeune encore, gardait pour unique parure,
Sous les simples habits, cet air de dignité
Que donne à l'artisan l'honnête pauvreté.

Enfin, près de l'enfant, aveugle, filait seule
Sa quenouille à la main, la vénérable aïeule.

Grâce à Dieu, le travail pouvait suffire à tout.
Dès le soleil levant, le père était debout;
Et pour toute boisson, il avalait à peine
Un peu de vin trempé dans le sucre prochaine.
Sur son bois vacillant incliné tout le jour
Il tirait, se baissait, se levait tour à tour;
Et, le soir, essuyant la sueur qui l'inonde,
Dans ses bras il prenait ses enfants à la ronde
On mangeait en famille; et puis, au coin du feu,
Avant de s'endormir, ensemble on priait Dieu.

On priait, car c'est Dieu qui seul rend l'âme forte,
Lorsque vient le malheur frapper à notre porte.

Le malheur vient. Un soir, le père chancelant,
Tout courbé de fatigue, et le front ruissselant.
Revint triste et brisé dans la pauvre demeure,
« Allons, femme, dit-il, courage! voici l'heure
« Où la peine, je crois, va nous venir trouver;
« Où d'un bras paternel Dieu va nous éprouver.
« Ma poitrine est ardente, et brûlante ma lèvre;
« Le frisson envahit mes membres; c'est la fièvre!...
« Ne pleure pas surtout! Cache-moi ta douleur!
« Je te donnais mon bras, donne-moi tout ton cœur!...
« Pauvres enfants! Eh bien! si Dieu vient à me prendre,
« Il me les a donnés, à lui de les défendre! »

La nuit fut longue et triste, et le vent qui soufflait
Agitait sourdement la porte qui tremblait.

Quatre jours écoulés n'apportent nul remède;
Il était temps enfin que Dieu leur vînt en aide
La misère arrivait; de ses cris étouffants,
L'artisan répétait: «Ma femme! mes enfants!»
Le foyer désolé voyait la pauvre femme,
Debout près du chevet, y consummer son âme.
Les petits avaient faim, triste, au pied du berceau,
La grand' mère priait, oubliant son fuseau
Mais voilà qu'un matin, une voix douce et tendre
Au fond du corridor soudain se fait entendre,
« Bonjour, mes braves gens! vous souffrez, me voici!
« Je ne viens pas trop tard, sans doute, Dieu merci!

« Le ciel ne voudra pas, à vos larmes propice,
« De ces trois beaux enfants que le soutien périsse !

« En attendant, prions ! » A des accents si doux,
Tous auprès du chevet tombèrent à genoux

Par ses soins généreux, par sa douce parole,
Par ce charme touchant qui guérit ou console,
Bientôt la jeune femme, à force de bonté,
Au foyer ramena la joie et la santé.
Et le père disait : « Pour vous, que puis-je faire ?
« Nous autres, nous n'avons que nos bras sur la terre;
« Avec nos bras, le cœur et notre simple foi. »
La dame répondit : « Vous priez Dieu pour moi ! »

Or, elle eut en effet besoin d'une prière :
Deux mois étant passés, l'épouse devint mère.

Une mère ! qui sait ce qu'elles ont d'amour,
Les mères, pour l'enfant qu'elles ont mis au jour ?
Et c'est le même amour que place la nature
Sous le manteau de soie et la robe de bure.
Celle-ci se disait d'un accent triomphant
« Quel bonheur de donner mon lait à mon enfant ! »
Mais non, le nouveau-né, rose et blanc, mais débile
Ressemblait aux enfants des riches de la ville :
Puis la source de lait chaque jour tarissait;
Et le pauvre innocent : hélas ! dépérissait.
Et sa mère, grand Dieu ! qui dira ses alarmes ?
Son cœur saigne d'amour ; et pourtant point de larmes.
Point de cris; seulement, priant près du berceau,
Elle veut arracher son enfant au tombeau

Dieu l'entendit. Un jour, dans sa douleur muette,
Elle tenait son fils penché contre sa tête.
Quant l'autre mère entra. « Je sens votre malheur.
« Lui, dit-elle tout bas; les mères n'ont qu'un cœur
« Sur les traits d'un enfant je lis mieux qu'en un livre ;
« Le vôtre est faible, mais . . . c'est enfant là veut vivre !
« Laissez-moi lui donner mon lait, c'est tout mon bien!
« Certe, il m'en restera bien assez pour le mien !
« Votre fils est un lis; le mien, un gland de chêne;
« Aux nôtres la santé, comme aux moutons la laine!...
« Je vous dois mon mari, nous sauverons l'enfant;
« Mon cœur me dit que Dieu le garde et le défend! »
Les deux mères pleuraient, et leur bras s'entrouvrirent ;
Dans l'Amour et la Foi ces deux cœurs se comprirent;
Et l'enfant fut sauvé; car l'amour maternel
A des accents pieux qui touchent l'Eternel.
Heureux nous-mêmes quand, dans les mêmes pensées
Riche et pauvre tiendront leurs âmes embrassées;
Quand brillera le jour, mes amis, croyez-moi,
Où s'uniront les cœurs dans l'Amour et la Foi!

X.

78.

L'OREILLER D'UNE PETITE FILLE

Cher petit oreiller! doux et chaud sous ma tête,
Plein de plume choisie, et blanc et fait pour moi!
Quand on a peur du vent, du loup, de la tempête,
Cher petit oreiller, que je dors bien sur toi!

Beaucoup, beaucoup d'enfant, pauvres et nus, sans mère,
Sans maison, n'ont jamais d'oreiller pour dormir;
Ils ont toujours sommeil! ô destinée amère!
Maman, douce maman! cela me fait gémir

Et quand j'ai prié Dieu pour tous ces petits anges
Qui n'ont pas d'oreiller, moi j'embrasse le mien;
Et seule en mon doux nid qu'à tes pieds tu m'arranges,
Je te bénis, ma mère, et je touche le tien.

Je ne m'éveillerai qu'à la lueur première
De l'aube au rideau bleu, c'est si gai de la voir!
Je vais dire tout bas ma plus tendre prière;
Donne encore un baiser, douce maman; bonsoir!

Dieu des enfants, le cœur d'une petite fille
Plein de prière, écoute! est ici sous mes mains
On me parle toujours d'orphelins sans famille
Dans l'avenir, mon Dieu, ne fais plus d'orphelins!

Laisse descendre au soir un ange qui pardonne
Pour répondre à des voix que l'on entend gémir;
Mets sous l'enfant perdu, que la mère abandonne,
Un petit oreiller que le fasse dormir!

Mme. DESBORDES-VALMORE

79.

CONSEILS D'UN POÈTE A UNE JEUNE FILLE

Laisse-toi conseiller par l'aiguille ouvrière,
Présente à ton labeur, présente à ta prière,
Qui dit tout bas: « Travaille! » Oh! crois-là! Dieu, vois-tu,
Fit naître du travaille, que l'insensé repousse,
Deux filles: la vertu, qui fait la gaîté douce,
Et la gaîté, qui rend charmante la vertu!

Sois pure sous les cieux! comme l'onde et l'aurore,
Comme le joyeux nid, comme la tour sonore,
Comme la gerbe blonde, amour du moissonneur,
Comme l'astre incliné, comme la fleur penchante,
Comme tout ce qui rit, comme tout ce qui chante,
Comme tout ce qui dort dans la paix du Seigneur.

Sois calme. Le repos va du cœur au visage;
La tranquillité fait la majesté du sage.
Sois joyeuse. La foi vit sans l'austérité;
Un des reflets du ciel, c'est le rire des femmes;
La joie est la chaleur qui jette dans les âmes
Cette clarté d'en haut qu'on nomme Vérité.

Sois bonne. La bonté contient les autres choses.
Le Seigneur indulgent sur qui tu te reposes
Compose de bonté le penseur fraternel.
La bonté, c'est le fond des natures augustes.
D'une seule vertu Dieu fait le cœur des justes
Comme d'un seul saphir la coupole du ciel.

Ainsi, tu resteras, comme un lys, comme un cygne,
Blanche entre les fronts purs marqués d'un divin signe
Et tu seras de ceux qui, sans peur, sans ennuis,
Des saintes actions amassant la richesse,
Rangent leur barque au port, leur vie à la sagesse
Et, priant tous les soirs, dorment toutes les nuits !

VICTOR HUGO

80.

RIEZ ! JEUNE FILLE

Vous qui ne savez pas combien l'enfance est belle,
Enfant ! n'enviez point notre âge de douleurs,
Où le cœur tour à tour est esclave et rebelle,
Où le rire est souvent plus triste que vos pleurs.
Votre âge insouciant est si doux, qu'on l'ouble !
Il passe comme un souffle au vaste champs des airs,
Comme une voix joyeuse en fuyant affaiblie,
Comme un alcyon sur les mers.

Oh ! ne vous hâtez point de mûrir vos pensées !
Jouissez du matin, jouissez du printemps;
Vos heures sont des fleurs l'une à l'autre exlacées;
Ne les effeuillez pas plus vite que le temps.
Laissez venir les ans ! le destin vous dévoue,
Comme nous, aux regrets, à la fausse amitié,
A ces mots sans espoir que l'orgueil désavoue,
A ces plaisirs qui font pitié !
Riez pourtant ! du sort ignorez la puissance;
Riez ! n'attristez pas votre front gracieux,
Votre œil d'azur, miroir de paix et d'innocence,
Qui révèle votre âme et reflèchit les cieux !

VICTOR HUGO

81.

LE NID ET LE BERCEAU

1. Oh ! savez-vous pourquoi je l'aime,
Ce nid perché sur le rameau ?
C'est qu'il est le touchant emblème
De mon berceau.

2. C'est qu'en le contemplant je rêve
A ma mère, à son cœur aimant,
A sa tâche sans paix ni trève
De dévoûment.

3. C'est qu'il est la charmante image
De ma vie à son frais matin;
C'est qu'il me parle le langage
Du temps lointain;

4. C'est qu'il reporte ma pensée,
Du chemin nu que je parcours,
A la richesse dépensée
De mes beaux jours.

5. C'est qu'au début la vie enchante;
Au nid de mousse tout fleurit,
Comme auprès du berceau tout chante
Et tout sourit;

6. C'est que là, tout est riant songe,
Que tout s'y cache sous des fleurs,
Trait qui tue et chagrin qui ronge,
Deuil et douleurs !

7. Berceau ! nid ! l'un rappelle l'autre,
Le faible enfant, le frêle oiseau,
Le monde des airs et le nôtre. . .
Nid et berceau !

Mme FRANCISQUE DUCROS

ՑԱՆԿ ՆԻՒԹՈՑ

ՑԱՆԿ ԳՐՈՑ

Ի ՏՊԱՐԱՆ ՕՐԳՐԻՉԵՐՈՒ ԶԵՈՒ Ի ՎԱՃԱՌ ԹԻՒ 20

(Մեծ 20 դրան ...)

	Ղրշ.	Փ.
Աշխարհագրութիւն Բնական, պատկերօք. Դրշ.	4	
» Ուսումնական »	4	
» Քաղաքական »	3	
» Փոք. Ընդհ. »	8	
» Փոք. Ընդհ. Ընդարձ.	10	
Գեղագրութիւն ձայնական Հայ. Լեզ.	3	
Գրագիտութիւն առձեռն. Ե. Մուրատեան	6	
Գիտութիւն Հերմէնեա Բարանդեանի	8	
Ձեռնարկ ... նոր ... Կտակ. ... Օրինակ Ընթացք Ա. եւ Բ.	16	
Ընթերցարան կամ Զբօսանք պատկերազարդ	2	
Թուաբանութիւն ընդարձակ Տէր. Պօղոսեան	15	
» » համառօտ	4	
Քերականութիւն Մասնաւորական Ա. Մ. Գ. ...	5	
Հատընտիր բազմաձայն ի ... Գարագաշ.	10	
Համառօտ ընտիր Թուղթեր ...	2	
Մանկավարժութիւն Ա. ... 1—2	20	
Նամականի Ա. Մ. Գարագաշեան	8	
Նոր ընթացք գրաբար լեզուի Մուրատեան	2	
Պատմութիւն Հայոց. Ա. Մ. Գարագաշեան	3	½
Պատմութիւն Երրորդ. Ա. Մ. Գարագաշեան	4	
Սկզբունք Աստղագիտական	12	

ԸՆԴ ՄԱՄԼՈՎ

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ

Գիրք Առաջին

Գիրք Երկրորդ

ՀԵՂԻՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ ...

Գին 4½ ղուրուշ արծաթ